

Η αρμενοκυπριακή κοινότητα Υψηλής φωνής

Αλέξανδρος-Μιχαήλ
Χατζηλύρας
Υβερωνήρη-Υψηλή
Λωδής

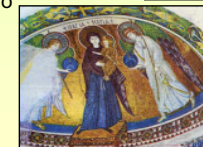
Κυριακή, 11 Μαρτίου 2012
Υψηλή, 11 Μαρτίου 2012

katoomba@cytanet.com.cy

Βυζαντινή περίοδος

- Οι Αρμένιοι είναι η αρχαιότερη από τις τρεις θρησκευτικές ομάδες της Κύπρου, αφού η παρουσία των Μαρωνιτών ανάγεται στο 686 και των Λατίνων στο 1126.
- Η πρώτη επιβεβαιωμένη παρουσία Αρμενίων στην Κύπρο χρονολογείται στο έτος 578 μ.Χ., όταν - σύμφωνα με τον ιστορικό Θεοφύλακτο Σιμοκάπη - συνελήφθησαν 10.090 Αρμένιοι αιχμάλωτοι από την Αρζανήνη (Αγτζνίκ) και περίπου οι 3.350 μεταφέρθηκαν στην Κύπρο από το στρατηγό Μαυρίκιο τον Καππαδόκη.
- Οι Αρμένιοι αυτοί φαίνεται πως υπηρέτησαν το Βυζάντιο ως ακρίτες και μισθοφόροι στρατιώτες. Σύμφωνα με τον ιστορικό Στέφανο Λουζινιανό, ίδρυσαν τα χωριά *Αρμενοχώρι*, *Αρμίνου*, *Κορνόκηπος*, *Πατρίκι*, *Πλατάνι* και *Σπαθαρικό*, ίσως και το χωριό *Μούσερε*.
- Περισσότεροι Αρμένιοι κατέφθασαν στην Κύπρο:
 - Κατά τη βασιλεία του αρμενικής καταγωγής Αυτοκράτορα Ηράκλειου (610-641), για πολιτικούς λόγους.
 - Κατά τη διακονία του Καθολίκου (Πατριάρχη) Nonhannes Odznetsi (717-728), για εμπορικούς λόγους.
 - Μετά την απελευθέρωση του νησιού από τις αραβικές επιδρομές από τον πατρίκιο Νικήτα Χαλκούτζη (965), για στρατιωτικούς λόγους.
 - Μεταξύ 1136-1138, όταν ο Αυτοκράτορας Ιωάννης Β' ο Κορμηνός μετέφερε ολόκληρο τον πληθυσμό της αρμενικής πόλης Tell Hamdun.
 - Το 1185, μετά το γάμο του κυβερνήτη της Κύπρου Ισαάκιου Κορμηνού με την κόρη του Αρμένιου πρίγκηπα της Κιλικίας Thoros II, για πολιτικοστρατιωτικούς λόγους.

Βυζαντινή περίοδος

- Κατά τη Μεσοβυζαντινή περίοδο, στην Κύπρο υπηρέτησαν Αρμένιοι στρατηγοί και κυβερνήτες, όπως ο Αλέξιος Μούσερε (868-874), ο Βασίλειος Χαϊγκάζ (958), ο Βαχράμ (965), ο Ελπίδιος Βραχάμιος (1075-1085) και ο Λέων του Συμβατική (910-911), ο οποίος ανέλαβε το κτίσιμο της βασιλικής του Αγίου Λαζάρου:
 - Η βασιλική του Αγίου Λαζάρου στη Λάρνακα το 10^ο αιώνα ήταν αρμενορθόδοξη εκκλησία, ενώ κατά τη Φραγκοκρατία και την Ενετοκρατία χρησιμοποιούνταν από Αρμενοκαθολικούς. Στους εξωτερικούς τοίχους του ναού είχαν βρεθεί επιγραφές, τις οποίες ερμήνευσαν ως αρμενικές ο Ιταλός περιηγητής Pietro della Valle (1625), ο Ιταλός αββάς και πρόξενος της Τοσκάνης Giovanni Mariti (1760-1767) και ο Γερμανός ιππότης και γεωμέτρης στην υπηρεσία του Βασιλιά της Δανίας Carsten Niebuhr (1766).
- Λόγω των πολυάριθμων Αρμενίων που διέμεναν στην Κύπρο, ο Καθολίκος (Πατριάρχης) Khachig I ίδρυσε την Αρμενική Μητρόπολη στη Λευκωσία το 973.
 - Έκτοτε, σώζεται κατάλογος με τα ονόματα πάνω από 70 προκαθήμενων της Αρμενικής Μητρόπολης Κύπρου, που προέρχονταν κυρίως από την Κιλικία και την Ιερουσαλήμ.
 - Μερικοί από αυτούς τους Μητροπολίτες συμμετείχαν σε σημαντικές εκκλησιαστικές συνόδους, όπως ο Θαδδαίος (1179), ο Νικόλαος (1307) και ο Γρηγόριος (1340).
 - Αρμενοκύπριοι ιεράρχες ανήλθαν αρκετά υψηλά, π.χ. Καθολίκος της Κιλικίας Χορέν Α' Παρογιάν (1963-1983), Αρχιεπίσκοπος Αρμενίων Ελλάδας Σαχάκ Αϊβαζιάν (1958-2003) και Μητροπολίτης Αρμενίων Ρωσσίας Diran Gureghian (1976-2001).
- Το Μάιο του 1191, στο γάμο του Βασιλιά της Αγγλίας, Ριχάρδου Α' του Λεοντόκαρδου με την πριγκίπισσα Βερεγγάρια της Ναβάρρας στη Λεμεσό, ο πρώτος Βασιλιάς της Κιλικίας, Λεβόν Β', ήταν ο κουμπάρος του ζευγαριού.

Φραγκοκρατία (1192-1489)

- Μετά την αγορά της Κύπρου από τον πιτουλάριο Βασιλιά της Ιερουσαλήμ Guy de Lusignan το 1192, μεγάλος αριθμός Αρμενίων, Μαρωνιτών, Φράγκων, Ιακωβιτών, Νεστοριανών, Κοπτών και άλλων λαών από τη Δυτική Ευρώπη, την Κιλικία και το Λεβάντε προσκλήθηκαν για να μεταναστεύσουν στην Κύπρο:
 - Στους πολυάριθμους ευγενείς, ιππότες, πολεμιστές και αστούς δόθηκαν απλόχερα φέουδα, τιμάρια, γαίες, αξιώματα και διάφορα προνόμια.
- Λόγω της εγγύτητάς τους, των εμπορικών τους δεσμών και μιας σειράς βασιλικών και αριστοκρατικών γάμων, το αρμενικό Βασίλειο της Κιλικίας και το φράγκικο Βασίλειο της Κύπρου συνδέθηκαν αλληλένδετα μεταξύ τους.
- Κιλικιοαρμένιοι αναζήτησαν καταφύγιο στην Κύπρο μετά την Πτώση της Ιερουσαλήμ (1267), την Κατάκτηση της Ακρας (1291), την επίθεση των Σαρακηνών (1322), τις επιθέσεις των Μαμελούκων (1335 και 1346), αλλά και την κατάκτηση της Κιλικίας από τους Οθωμανούς (1403 και 1421). Επίσης, κατά το 13^ο αιώνα Ελληνοκύπριοι ιεράρχες κατέφυγαν στην Κιλικία, μετά από πιέσεις για εκλατίνισμό τους.
- Το 1375, ο τελευταίος Βασιλιάς της Κιλικίας, Λεβόν Ε', διέφυγε στην Κύπρο λόγω της συνεχούς παρακμής του Βασιλείου του. Μετά το θάνατό του το 1393, ο τίτλος και τα προνόμια του μεταφέρθηκαν το 1396 στον εξάδελφό του και Βασιλιά της Κύπρου, Jacques I de Lusignan, στον καθεδρικό ναό της Αγίας Σοφίας στη Λευκωσία.
 - Ως αποτέλεσμα, στο θυρεό των Λουζινιανών Βασιλέων προστέθηκε και ο λέοντας της Αρμενίας.
 - Η Αικατερίνη Κορνάρο ήταν και Βασίλισσα της Αρμενίας.
 - Σήμερα τον τίτλο του Βασιλιά της Αρμενίας φέρει ο εκάστοτε Δούκας της Σαβοΐας, αφού το 1434 η Βασίλισσα της Κύπρου Καρλόττα παντρεύτηκε το Δούκα της Σαβοΐας, Louis I.

Αγγλοκρατία (1878-1960)

- Περίπου 1.300 πρόσφυγες της Γενοκτονίας (κυρίως από τις πόλεις Άδανα, Σελεύκεια, Σις, Marash, Ταρσός, Καισαρεία, Hadjen και Aintab) παρέμειναν στην Κύπρο.
- Εργατικοί, καλλιεργημένοι και φιλοπρόοδοι, δεν άργησαν να ορθοποδήσουν στη φιλόξενη Κύπρο μας:
 - Πολλοί καθιερώθηκαν ως άνθρωποι των γραμμάτων, των τεχνών και των επιστημών, ικανοί έμποροι και επιχειρηματίες, αξεπέραστοι τεχνίτες και φωτογράφοι, γιατροί και αξιόπιστοι επαγγελματίες κτλ.
 - Νομοταγείς και φιλήσυχoi, πολλοί Αρμένιοι εργοδοτήθηκαν στη δημόσια υπηρεσία, τα τελωνεία, την αστυνομία, τον Κυπριακό Κυβερνητικό Σιδηρόδρομο και την Cable and Wireless.
 - Μερικοί εργάζονταν ως μεταλλωρύχοι (*Αμίαντος, Μαυροβούνι και Σκουριώτισσα*).
 - Οι Αρμένιοι ήσαν οι πρώτοι κατασκευαστές καθισμάτων, χτενών και σφραγιδών, κλειδαράδες και ωρολογιάδες. Έφεραν τον κινηματογράφο, τελειοποίησαν την τέχνη του τσαγκάρη και εισήγαγαν τον αρμένικο παστούρμα, το γύρο, τις κούπες, τα λαχματζιούν, τους λοκμάδες, τον μπακλαβά και τα παστά χρυσόμηλα στην κυπριακή κουζίνα - όλα πολύ δημοφιλή σήμερα.
- Ταυτόχρονα, οι Αρμένιοι πρόσφυγες έφεραν μια νέα πνοή στην παλιά κοινότητα:
 - Ιδρύθηκαν σύλλογοι, χορωδίες, αθλητικές ομάδες, ομάδες προσκόπων, μουσικά σύνολα κτλ. Μέχρι τη δεκαετία του 1950 έπαψε να υφίσταται ο διαχωρισμός ντόπιων/πρόσφυγων.
 - Κτίστηκαν εκκλησίες, σχολεία και κοιμητήρια στη Λευκωσία, τη Λάρνακα, τη Λεμεσό, την Αμμόχωστο, τον Αμίαντο και αλλού. Σύντομα η αρμενοφωνία έγινε μια πραγματικότητα.
 - Μερικοί Αρμένιοι συμμετείχαν στον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο (1897), τους δύο Παγκοσμίους Πολέμους (1914-1918 & 1939-1945) και τον αγώνα της ΕΟΚΑ (1955-1959).
 - Το 1916-1918 εκπαιδεύτηκε κοντά στο χωριό Μπογάζι η *Ανατολική Λεγεώνα* (αργότερα *Αρμενική*), αποτελούμενη από 4.000 εθελοντές (ιμωδιηρήτηρ) Αρμένιους της Διασποράς.

Κυπριακή Δημοκρατία (1960-∞)

- Με την Ανεξαρτησία της Κύπρου μας στις 16 Αυγούστου 1960, το Σύνταγμα της νεοσύστατης Κυπριακής Δημοκρατίας (**Άρθρο 2 § 3**) αναγνώρισε τους Αρμένιους, τους Μαρωνίτες και τους Λατίνους ως *θρησκευτικές ομάδες*.
 - Στο δημοψήφισμα της Κυριακής, 13 Νοεμβρίου 1960, 1.077 Αρμένιοι επέλεξαν να ανήκουν στην ομόθρησκη ελληνοκυπριακή κοινότητα και μόνο 5 στην τουρκοκυπριακή κοινότητα.
 - Η επιλογή αυτή καθόρισε τη σχέση των Αρμενοκυπρίων με τους υπόλοιπους Κύπριους.
- Κατά τις διακοινοτικές ταραχές του 1963-1964, Τουρκοκύπριοι εξτρεμιστές εκδίωξαν Αρμενοκύπριους της Λευκωσίας από τον *Αρμενομαχαλλά* και άλλες συνοικίες:
 - Καταλήφθηκαν το κτίριο της Μητρόπολης, το μέγαρο Μελικιάν, η μεσαιωνική εκκλησία της Παναγίας, το σχολείο Μελικιάν-Ουζουνιάν, το Μνημείο της Αρμενικής Γενοκτονίας, καθώς και τα οικήματα των τριών συλλόγων (Αρμενική Λέσχη, ΑΥΜΑ και ΑGBU).
 - Απρόσπελαστη έγινε και η εκκλησία της Παναγίας του Καντσβάρ στην περικοπημένη Αμμόχωστο.
 - Συνολικά, 231 τουρκοκύπριοι αρμενοκυπριακές οικογένειες έχασαν τα σπίτια τους ή/και τις εργασίες και τις επιχειρήσεις τους.
- Κατά τη βάρβαρη τουρκική εισβολή του 1974, οι Αρμενοκύπριοι που κατοικούσαν στην Αμμόχωστο, την Κερύνεια και τμήμα της Λευκωσίας έγιναν πρόσφυγες, βομβαρδίστηκε το κτίριο των αγοριών του Μελκονιάν, καταλήφθηκε το Αρμενομοναστήρο και το σχολείο της Αμμοχώστου, ενώ η Ρόζα Μπακαλιάν είναι αγνοούμενη έκτοτε. Επίσης, το β' κοιμητήριο (Αγ. Δομέτιος) κτυπήθηκε από όλμους και βρίσκεται έκτοτε στη νεκρή ζώνη.
- Με τη βοήθεια και στήριξη της Κυπριακής Δημοκρατίας, η αρμενική κοινότητα της Λευκωσίας απόκτησε νέα κτίρια σχολείου, εκκλησίας και Μητρόπολης.

Κυπριακή Δημοκρατία (1960-∞)

- Στις 24/04/1975 η Κύπρος έγινε η πρώτη χώρα στην Ευρώπη (και η δεύτερη στον κόσμο) που αναγνώρισε τη Γενοκτονία, με το **Ψήφισμα 36** που κατέθεσε στη Βουλή των Αντιπροσώπων ο Εκπρόσωπος Δρ. Αντράνικ Λ. Αστζιάν.
 - Ακολούθησαν τα **Ψηφίσματα 74/29-04-1982 και 103/19-04-1990** επί θητείας Αράμ Καλαϊτζιάν, τα οποία κατατέθηκαν από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εξωτερικών και από όλα τα κοινοβουλευτικά κόμματα, αντίστοιχα.
- Τις τελευταίες δεκαετίες κατέφθασαν στην Κύπρο περισσότεροι Αρμένιοι:
 - Λόγω του εμφυλίου πολέμου στο Λίβανο (1975-1990).
 - Λόγω των εξεγέρσεων στη Συρία (1976-1982).
 - Λόγω της ισλαμικής επανάστασης στο Ιράν και του πολέμου Ιράν-Ιράκ (1978-1988).
 - Μετά το σεισμό του Σπιτάκ (1988) και την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης (1991).
- Από την 01/12/2002 η Αρμενική αναγνωρίζεται ως μειονοτική γλώσσα της Κύπρου, βάσει του **Ευρωπαϊκού Χάρτη Περιφερειακών ή Μειονοτικών Γλωσσών** του Συμβουλίου της Ευρώπης (*European Charter for Regional or Minority Languages*).
- Σήμερα ζουν περισσότεροι από 3.500 Αρμένιοι στην Κύπρο:
 - Κατανομή: 65% αστική Λευκωσία, 20% Λάρνακα, 10% Λεμεσός, 5% Πάφος και χωριά.
 - Τουλάχιστον 1.000 προέρχονται από το εξωτερικό, κυρίως από Αρμενία, Λίβανο και Συρία, με λιγότερους από Ρωσία, Γεωργία, Περσία, Ελλάδα, Ιράκ, Αιθιοπία, Τουρκία, Κουβέιτ και αλλού.
 - Οι πλείστοι από τα πρώτα κύματα Αρμενίων της Αρμενίας που έφθασαν από το 1991 και μετά ήταν Αρμενοκύπριοι που είχαν μεταναστεύσει στην Αρμενία μεταξύ 1962-1964 (*νεγκάιτ*).
 - Στη συντριπτική τους πλειοψηφία (πέραν του 95%), οι Αρμενοκύπριοι είναι Αρμενορθόδοξοι.

Περιεκτικό χρονολόγιο

- **578 μ.Χ.** - Η πρώτη τεκμηριωμένη παρουσία των Αρμενίων στην Κύπρο.
- **610-641** - Μερικοί Αρμένιοι καταφθάνουν κατά τη βασιλεία του αρμενικής καταγωγής Αυτοκράτορα Ηράκλειου για πολιτικούς λόγους.
- **717-728** - Μερικοί Αρμένιοι καταφθάνουν κατά τη διακονία του Καθολικού (Πατριάρχη) Χοβαννές Οτζνεσί για εμπορικούς λόγους.
- **965** - Περισσότεροι Αρμένιοι καταφθάνουν μετά την απελευθέρωση της Κύπρου από τις αραβικές επιδρομές από τον πατρικίο Νικήτα Χαλκούτζη για στρατιωτικούς λόγους.
- **973** - Ο Καθολικός (Πατριάρχης) Χασιόκ Α' ιδρύει την Αρμενική Μητρόπολη στη Λευκωσία.
- **1136-1138** - Ο Αυτοκράτορας Ιωάννης Β' Κομνηνός μεταφέρει ολόκληρο τον πληθυσμό της αρμενικής πόλης Τελ Χαμντούν στην Κύπρο.
- **1185** - Ο Δούκας Ισαάκιος Κομνηνός φέρνει μαζί του Αρμένιους πολεμιστές μετά το γάμο του με την κόρη του πρίγκηπα Τορός Β'.
- **1267** - Αρκετοί Αρμένιοι καταφεύγουν στην Κύπρο μετά την Πτώση της Ιερουσαλήμ.
- **1291** - Πολλοί Αρμένιοι καταφθάνουν στην Κύπρο μετά την Κατάκτηση της Άκρας.
- **1322** - 30.000 Αρμένιοι διαφεύγουν στην Κύπρο μετά τις επιθέσεις των Σαρακηνών στην Κιλικία.
- **1335 και 1346** - Νέο κύμα Αρμενίων προσφύγων καταφθάνει στην Κύπρο μετά τις επιθέσεις των Μμελοούκων στην Κιλικία.
- **1403 και 1421** - Χιλιάδες Αρμένιοι καταφθάνουν στην Κύπρο μετά την οθωμανική κατάκτηση της Κιλικίας.
- **1441** - Μερικοί Αρμένιοι από την Κιλικία ενθαρρύνονται να εγκατασταθούν στην Αμμόχωστο.
- **Δεκέμβριος 1467** - Μετά από παρατεταμένη ξηρασία και Λιτανεία που αναπέμπει ο Αρμένιος Αρχιεπίσκοπος Σαρκίς, πέφτουν αμέσως βροχές και οι κάτοικοι της Λευκωσίας ευφραίνονται.
- **Μάιος 1571** - Η εκκλησία της Παναγίας της Τύρου ή της Τορτόζας παραχωρείται επίσημα στους Αρμένιους με φιρμάνι.

Περιεκτικό χρονολόγιο

- **3 Ιουνίου 1814** - Επίσημα εγκαινία του παρεκκλησιού του Αγίου Μακαρίου στο Αρμενομονάστηρο.
- **Ιούλιος 1821** - Ανάμεσα στις 470 εκτελέσεις από τους Οθωμανούς είναι και ο Αρμένιος ιερέας της Λευκωσίας, ντερ Πετρός.
- **1860** - Κατασκευάζεται το καμπαναριό της εκκλησίας της Παναγίας στη Λευκωσία, με δωρεά του Χαπετίκ Νεβρουζιάν, από τα πρώτα στην οθωμανική Κύπρο.
- **1894-1896** - Οι χαμηλές σφαγές πραγματοποιούνται στην οθωμανική Τουρκία, με αποτέλεσμα 300.000 θανάτους. Περίπου 1.000 Αρμένιοι πρόσφυγες βρίσκουν καταφύγιο στην Κύπρο, από τους οποίους παραμένουν μόνο περίπου οι 100.
- **8 Σεπτεμβρίου 1901** - Οι μαθητές του Ορφανοτροφείου του Βαχάν Κιουρκτζιάν κατασκευάζουν τη στοίβα-μνημείο για τον Αββά Μεχιτάρ της Σεβαστείας.
- **1909** - Η σφαγή των Αδάνων πραγματοποιείται στην επαρχία των Αδάνων, με αποτέλεσμα 30.000 θανάτους. Περίπου 2.000 Αρμένιοι καταφεύγουν στην Κύπρο· σχεδόν όλοι τους επιστρέφουν πίσω εντός του έτους.
- **20 Μαΐου 1914** - Ο Ανώτερος Αρχιμανδρίτης Σερομπέ Σαμβελιάν εγκαινιάζει την εκκλησία του Αγίου Στεφάνου στη Λάρνακα.
- **1915-1923** - Οι Οθωμανοί και οι Νεότουρκοι διαπράττουν την Αρμενική Γενοκτονία, προκαλώντας πέραν των 1.500.000 θανάτων. Περίπου 8.000 Αρμένιοι πρόσφυγες καταφθάνουν στην Κύπρο, από τους οποίους περίπου 1.300 εγκαθίστανται μόνιμα.
- **1916-1918** - Η Αρμενική Λεγεώνα συγκροτείται και εκπαιδεύεται στη Μοναρχία, κοντά στο Μπوغάζι, αποτελούμενη από πέραν των 4.000 Αρμενίων της Διασποράς, που αργότερα πολέμησαν ηρωικά εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.
- **30 Ιουνίου 1918** - Ο Αρχιεπίσκοπος Τανιέλ Χακοπιάν καθαγιάζει την εκκλησία του Αγίου Στεφάνου στη Λάρνακα.
- **15 Φεβρουαρίου 1924** - Ο Ύπατος Αρμοστής Sir Malcolm Stevenson τοποθετεί τη θεμέλια λίθο για το Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Μελκονιάν.

Περιεκτικό χρονολόγιο

- **13 Φεβρουαρίου 1926** - Ο Αρχιεπίσκοπος Ζαβέν ντερ Γεγιαγιάν εγκαινιάζει το Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Μελκονιάν.
- **8 Σεπτεμβρίου 1931** - Ο Καθόλιος (Πατριάρχης) Σαχάκ Β' αποκαλύπτει τον τσιμεντένιο οβελίσκο πάνω στο Λόφο του Μεχιτάρ στο Αρμενομονάστηρο.
- **24 Απριλίου 1932** - Ο Αρχιεπίσκοπος Πετρός Σαρατζιάν αποκαλύπτει το μαρμάρينو μνημείο της Γενοκτονίας στην παλιά Λευκωσία.
- **8 Σεπτεμβρίου 1933** - Ο Καθόλιος (Πατριάρχης) Σαχάκ Β' αποκαλύπτει την πέτρινη στήλη στην πλατεία του Αρμενομονάστηρου.
- **14 Ιανουαρίου 1945** - Ο Αρχιμανδρίτης Κρικόρ Μπαχλαβουνί τελεί την πρώτη λειτουργία για σχεδόν 4 αιώνες στην εκκλησία του Καντσβώρ στην Αμμόχωστο.
- **23 Ιουνίου 1946** - Ο πάστορας Γιοχάννα ντερ Μεγκερνιτσιάν εγκαινιάζει την Αρμενική Ευαγγελική εκκλησία στη Λευκωσία.
- **11 Απριλίου 1948** - Ο Επίσκοπος Γεβόντ Τσεμπεγιάν καθαγιάζει την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στη Λεμεσό.
- **2 Μαΐου 1948** - Ο Επίσκοπος Γεβόντ Τσεμπεγιάν ευλογεί την αρτεσιανή πηγή των Αρχαγγέλων κοντά στο Αρμενομονάστηρο.
- **17 Νοεμβρίου 1951** - Ο Επίσκοπος Γεβόντ Τσεμπεγιάν εγκαινιάζει το παλαιό Αρμενικό Σχολείο της Λεμεσού.
- **17 Νοεμβρίου 1953** - Μετάδοση της πρώτης αρμενικής εκπομπής στο ραδιόφωνο του ΡΙΚ.
- **24 Απριλίου 1954** - Ο Επίσκοπος Γεβόντ Τσεμπεγιάν θέτει τη θεμέλια λίθο για το καλλιμάρμαρο Μουσείο των Αδελφών Μελκονιάν.
- **15 Ιανουαρίου 1956** - Ο Επίσκοπος Γεβόντ Τσεμπεγιάν αποκαλύπτει το καλλιμάρμαρο Μουσείο των Αδελφών Μελκονιάν.
- **8 Μαρτίου 1957** - Εμπρησμός της εκκλησίας του Καντσβώρ από Τουρκοκύπριους.
- **5 Αυγούστου 1960** - Ο Μπερτζ Τιλμπιάν ψηφίζεται Εκπρόσωπος των Αρμενίων στην Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση, εξασφαλίζοντας το 60,49% των ψήφων.

Περιεκτικό χρονολόγιο

- **16 Αυγούστου 1960** - Η Κύπρος αποκτά την Ανεξαρτησία της· οι Αρμένιοι αναγνωρίζονται ως «θρησκευτική ομάδα» από το Σύνταγμα.
- **13 Νοεμβρίου 1960** - Οι Αρμένιοι ψηφίζουν να ανήκουν στην ελληνοκυπριακή κοινότητα.
- **15 Ιουλίου 1961** - Ο Δήμαρχος Λεμεσού, Κώστας Παρτασιδης, παραδίδει το χρυσό κλειδί του αρμενικού κοιμητηρίου της Λεμεσού.
- **21 Δεκεμβρίου 1963 - 26 Μαρτίου 1964** - Διακοινοτικές ταραχές· εξτρεμιστές Τουρκοκύπριοι καταλαμβάνουν την αρμενική συνοικία της Λευκωσίας και την εκκλησία του Καντσβώρ στην Αμμόχωστο.
- **19 Ιουλίου 1970** - Ο Δρ. Αντρανίκ Λ. Αστζιάν εκλέγεται Εκπρόσωπος των Αρμενίων, εξασφαλίζοντας το 56,30% των ψήφων.
- **12 Νοεμβρίου 1972** - Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ' και ο Καθόλιος (Πατριάρχης) Χορέν Α' εγκαινιάζουν το νέο Σχολείο Ναρέκ στη Λευκωσία.
- **24 Απριλίου 1975** - Αναγνώριση της Αρμενικής Γενοκτονίας από τη Βουλή των Αντιπροσώπων.
- **25 Σεπτεμβρίου 1976** - Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ' και ο Επίσκοπος Νερασές Παχτικιάν θέτουν τη θεμέλια λίθο για τη νέα εκκλησία της Παναγίας στη Λευκωσία.
- **3 Οκτωβρίου 1976** - Ο Δρ. Αντρανίκ Λ. Αστζιάν επανεκλέγεται Εκπρόσωπος των Αρμενίων, εξασφαλίζοντας το 50,96% των ψήφων.
- **16 Απριλίου 1978** - Ο Συγκληθήμενος Καθόλιος (Πατριάρχης) Καρεκίν Β' ευλογεί τις 16 κολώνες της εκκλησίας της Παναγίας στη Λευκωσία.
- **10 Δεκεμβρίου 1979** - Το Συμβούλιο Βελτιώσεως Στροβόλου μετονομάζει την οδό Κύκλωπος σε οδό Αρμενίας. Η πινακίδα αποκαλύπτεται επίσημα στις 15 Ιανουαρίου 1980.
- **8 Μαΐου 1981** - Ο Πρόεδρος του AGBU Αλέκ Μανουκιάν αποκαλύπτει το δίδυμο μνημείο για το Αρμενικό Αλφάβητο και τη Μητέρα Αρμενία στο Μελκονιάν.
- **22 Νοεμβρίου 1981** - Ο Καθόλιος (Πατριάρχης) Χορέν Α' και ο Συγκληθήμενος Καθόλιος (Πατριάρχης) Καρεκίν Β' εγκαινιάζουν και καθαγιάζουν τη νέα εκκλησία της Παναγίας στη Λευκωσία.

Περιεκτικό χρονολόγιο

- **14 Μαρτίου 1982** - Ο Αράμ Καλαϊτζιάν εκλέγεται Εκπρόσωπος των Αρμενίων, εξασφαλίζοντας το 58,36% των ψήφων.
- **24 Απριλίου 1982** - Οι Αρχιεπίσκοποι Ζαρέχ Αζναβοριάν και Αρναβάζτ Τερτεριάν αποκαλύπτουν τη μαρμάρινη πλάκα στο πάρκο της Ακρόπολης για τη Γενοκτονία.
- **4 Μαρτίου 1984** - Ο Καθόλιος (Πατριάρχης) Καρεκίν Β' εγκαινιάζει το νέο κτίριο της Μητρόπολης.
- **13 Ιουλίου 1986** - Ο Αράμ Καλαϊτζιάν επανεκλέγεται Εκπρόσωπος των Αρμενίων, εξασφαλίζοντας το 65,08% των ψήφων.
- **24 Μαΐου 1987** - Ο Πρόεδρος Σπύρος Κυπριανού θέτει τη θεμέλια λίθο για το νέο οικοτροφείο του Μελκονιάν.
- **30 Μαΐου 1987** - Ο Πρόεδρος Σπύρος Κυπριανού εγκαινιάζει το νέο οίκημα της ΑΥΜΑ.
- **1 Αυγούστου 1987** - Τίθεται η θεμέλια λίθος του Μελάθρου Ευγηρίας Καλαϊτζιάν.
- **6 Μαρτίου 1988** - Ο Υπουργός Εσωτερικών Χριστόδουλος Βενιαμίν εγκαινιάζει το Μέλαθρο Ευγηρίας Καλαϊτζιάν.
- **21 Οκτωβρίου 1989** - Ο Προεδρεύων Βάσος Λυσσαρίδης εγκαινιάζει το νέο οικοτροφείο του Μελκονιάν.
- **22 Οκτωβρίου 1989** - Ο Πρόεδρος του AGBU Αλέκ Μανουκιάν εγκαινιάζει το νέο οίκημα του AGBU Λευκωσίας.
- **19 Απριλίου 1990** - Η Βουλή των Αντιπροσώπων αναγνωρίζει την 24η Απριλίου ως Εθνική Ημέρα Μνήμης για την Αρμενική Γενοκτονία.
- **28 Μαρτίου 1991** - Η Σχολική Έφορος Τακουχί Αστζιάν αποκαλύπτει το αμμολιθινό άγαλμα του Αγίου Γρηγόριου του Ναρεκηνσιού στη Λευκωσία.
- **24 Απριλίου 1991** - Επίσημη παρουσίαση του Μνημείου της Αρμενικής Γενοκτονίας στη Λευκωσία.
- **19 Μαΐου 1991** - Ο Αράμ Καλαϊτζιάν επανεκλέγεται Εκπρόσωπος των Αρμενίων, εξασφαλίζοντας το 67,00% των ψήφων.

Περιεκτικό χρονολόγιο

- **22 Οκτωβρίου 1995** - Ο Πετρός Καλαϊτζιάν εκλέγεται Εκπρόσωπος των Αρμενίων σε αναπληρωματική εκλογή, εξασφαλίζοντας το 60,34% των ψήφων.
- **15 Δεκεμβρίου 1995** - Ο Καθόλικος (Πατριάρχης) Αράμ Α΄ θέτει τη θεμέλια λίθο για το παρεκκλήσι του Αγίου Παντοσώτηρος στο Μέλαθρο Ευγηρίας Καλαϊτζιάν.
- **18 Μαΐου 1996** - Ο Πρόεδρος Γλαύκος Κληριδής εγκαινιάζει το νέο Σχολείο Ναρέκ στη Λάρνακα.
- **26 Μαΐου 1996** - Ο Πετρός Καλαϊτζιάν επανεκλέγεται Εκπρόσωπος των Αρμενίων, εξασφαλίζοντας το 73,91% των ψήφων.
- **16 Φεβρουαρίου 1997** - Ο Καθόλικος (Πατριάρχης) Αράμ Α΄ καθιερώνει το παρεκκλήσι του Αγίου Παντοσώτηρος στη Λευκωσία.
- **3 Φεβρουαρίου 1999** - Ο Καθόλικος (Πατριάρχης) Αράμ Α΄ εγκαινιάζει την Αίθουσα «Βαχράμ Ουπιτζιάν».
- **23 Μαρτίου 2001** - Ο Δήμος Αγλαντζιάς μετονομάζει την οδό Εφέσου σε οδό Μελκονιάν. Η πινακίδα αποκαλύπτεται επίσημα στις 7 Απριλίου 2001.
- **27 Μαΐου 2001** - Ο Πετρός Καλαϊτζιάν επανεκλέγεται Εκπρόσωπος των Αρμενίων, εξασφαλίζοντας το 57,13% των ψήφων.
- **21 Οκτωβρίου 2001** - Ο Προεδρικός Επίτροπος Μανώλης Χριστοφίδης αποκαλύπτει το μαρμάρينو *χατσκάρ* αφιερωμένο στην αιώνια φιλία Αρμενίων και Ελλήνων της Κύπρου.
- **28 Απριλίου 2002** - Ο Αρχιεπίσκοπος Βαρουζιάν Χεργκελιάν αποκαλύπτει τον τύμβο-οστεοφυλάκιο μπροστά από την ΑΥΜΑ.
- **1 Δεκεμβρίου 2002** - Η Αρμενική αναγνωρίζεται ως μειονοτική γλώσσα της Κύπρου.
- **1 Μαΐου 2005** - Ο δωροητής Αλέκο Μπεζικιάν αποκαλύπτει την μπρούντζινη προτομή του Αρχιεπισκόπου Ζαρέχ Αζναβοριάν στη Λευκωσία.
- **9 Οκτωβρίου 2005** - Ο Δρ. Βαχάκν Αταμιάν εκλέγεται Εκπρόσωπος των Αρμενίων σε αναπληρωματική εκλογή, εξασφαλίζοντας το 52,03% των ψήφων.
- **21 Μαΐου 2006** - Ο Βαρκές Μαχτεσιάν εκλέγεται Εκπρόσωπος των Αρμενίων, εξασφαλίζοντας το 52,60% των ψήφων.

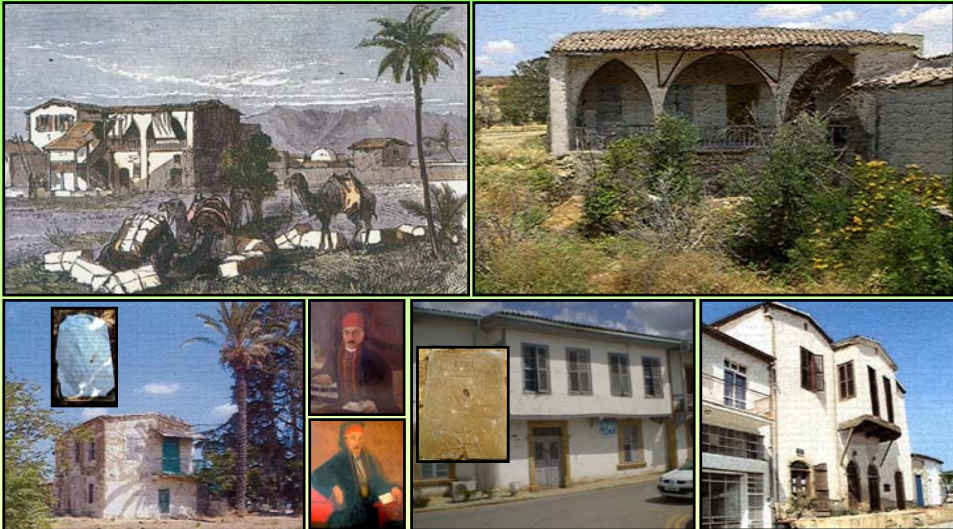

Περιεκτικό χρονολόγιο

- **28 Ιουνίου 2006** - Ο Πρόεδρος Τάσος Παπαδόπουλος εγκαινιάζει την πτέρυγα «Ραφαελιάν» του Μελάθρου Ευγηρίας Καλαϊτζιάν.
- **24 Νοεμβρίου 2006** - Ο Αρμένιος Πρόεδρος Ρομπέρτ Κοτσιαριάν θέτει τη θεμέλια λίθο για το Μνημείο της Αρμενικής Γενοκτονίας στη Λάρνακα.
- **28 Μαΐου 2008** - Ο Πρόεδρος Δημήτρης Χριστόφιας αποκαλύπτει το Μνημείο της Αρμενικής Γενοκτονίας στη Λάρνακα.
- **28 Σεπτεμβρίου 2008** - Ο Αρχιεπίσκοπος Βαρουζιάν Χεργκελιάν αποκαλύπτει το *χατσκάρ* (σταυρόπετρα) από πέτρα τουφ στη Λεμεσό.
- **5 Νοεμβρίου 2008** - Ο Πρόεδρος Δημήτρης Χριστόφιας εγκαινιάζει το νέο Σχολείο Ναρέκ στη Λεμεσό.
- **28 Φεβρουαρίου 2010** - Ο Εκπρόσωπος Βαρκές Μαχτεσιάν εγκαινιάζει τη νέα αίθουσα της ΑΥΜΑ.
- **11 Απριλίου 2010** - Ο Αρχιεπίσκοπος Βαρουζιάν Χεργκελιάν επανακαθαρίζει το παρεκκλήσι του Αγίου Παύλου και το λειτουργεί για πρώτη φορά από το 1963. Επίσημη παρουσίαση της επιγραφής με τα ονόματα των εκεί 419 ταφέντων.
- **8 Μαΐου 2010** - Ο Αρχιεπίσκοπος Βαρουζιάν Χεργκελιάν και ο Εκπρόσωπος Βαρκές Μαχτεσιάν εγκαινιάζουν την ανακαινισμένη αίθουσα εκδηλώσεων δίπλα από την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στη Λεμεσό.
- **5 Μαΐου 2011** - Ο Πρόεδρος Δημήτρης Χριστόφιας εγκαινιάζει το νέο οίκημα του AGBU Λάρνακας.
- **17 Μαΐου 2011** - Ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού Δρ. Ανδρέας Δημητρίου εγκαινιάζει τη νέα αίθουσα εκδηλώσεων του Ναρέκ Λευκωσίας.
- **22 Μαΐου 2011** - Ο Βαρκές Μαχτεσιάν επανεκλέγεται ως Εκπρόσωπος των Αρμενίων, εξασφαλίζοντας το 67,67% των ψήφων.
- **25 Δεκεμβρίου 2011** - Ο Αρχιεπίσκοπος Βαρουζιάν Χεργκελιάν καθαρίζει το *χατσκάρ* (σταυρόπετρα) από πέτρα τουφ αφιερωμένο στην εκατονταετηρίδα της σφαγής των Αδάνων και τις μυριάδες των Αρμενίων μαρτύρων.

Οι ντόπιοι Αρμένιοι (ιπτηγυη)

Είναι άγνωστο από πότε βρίσκονται στην Κύπρο (εκτός από την περίπτωση Εραμιάν, 1768) και εάν είχαν δεσμούς με τους Αρμένιους πριν από την οθωμανική κατοχή. Γνωστές ήταν οι «6 παλιές οικογένειες» (Assadourian, Eramian, Guvezian, Melikian, Sderanian, Yessayan), αν και υπήρχαν και άλλες (π.χ. Papazian, Shahinian, Sinanian). Οι πλείστοι ήταν εύποροι μεγαλοκτηματίες (π.χ. Εραμιάν στην Πάνω Δευτερά και Μελικιάν στην Κυθρέα). Η καταγωγή, κάποιων τουλάχιστον, ήταν η Κωνσταντινούπολη, η Σμύρνη, η Υοσγάτη, η Καισάρεια, η Λαοδικεία, το Καραμάν και η Προύσα.

Μεταξύ 1915 και 1923, οι Οθωμανοί και οι Νεότουρκοι κατασφάγιασαν πέραν των 1.500.000 Αρμενίων

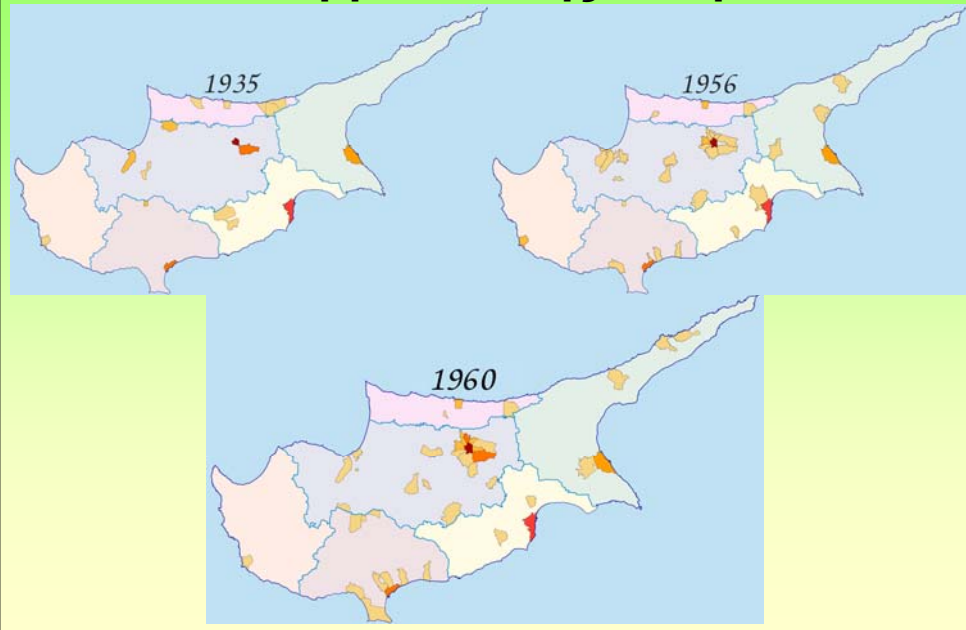
Χάρτης της Κύπρου, στον οποίο εμφανίζονται οι χώροι με ενδιαφέρον για τους Αρμενοκύπριους

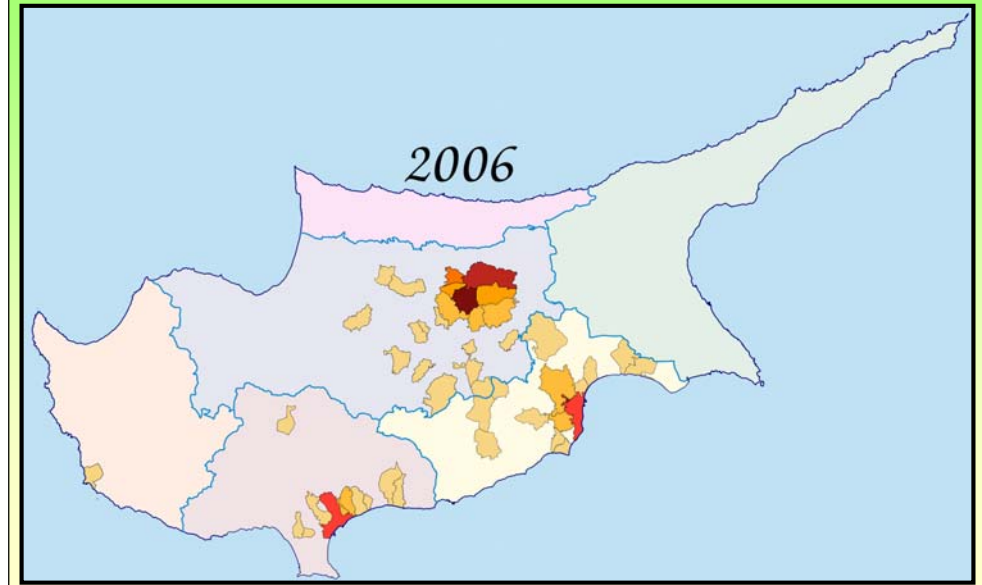
Διαχρονική γεωγραφική κατανομή των Αρμενίων της Κύπρου

Διαχρονική γεωγραφική κατανομή των Αρμενίων της Κύπρου

Σημερινή γεωγραφική κατανομή των Αρμενοκυπρίων (εκλογικός κατάλογος)

Μελκονιάν Մելիքնիտաւ

Աղա Կրիթոր Մելիքնիտաւ (1843-1920) :

Աղա Կարապետ Մելիքնիտաւ (1849-1934) :

Οι δύο ευεργέτες, Κρικὸρ Μελκονιάν (1843-1920) και Καραμπέτ Μελκονιάν (1849-1934), γεννήθηκαν στην Καισαρεία. Το 1880 μετοίκησαν στην Αίγυπτο, όπου και άνοιξαν εργοστάσια τσιγάρων. Η Αρμενική Γενοκτονία δεν άφησε ασυγκίνητους τους δύο αδελφούς, οι οποίοι έκτισαν τη σχολή για να στεγάσουν και να μορφώσουν τα καημένα ορφανά. Η γη του σχολείου επιλέχθηκε από τον ίδιο τον Καραμπέτ Μελκονιάν, ο οποίος στις 28/12/1925 ανέθεσε τη διαχειρισή του στο AGBU.

Μελκονιάν Մելիքնիտաւ

Από το 1930 μέχρι και το άδικο κλείσιμό του το 2005, από το Μελκονιάν αποφοίτησαν 1.828 μαθητές και μαθήτριες από πέραν των 30 χωρών, γι' αυτό και δίκαια χαρακτηριζόταν πρεσβευτής της Κύπρου στην οικουμένη. Διέθετε θεατρικό θίασο, χορευτική ομάδα, χορωδία, μπάντα, ομάδες ποδοσφαίρου και μπάσκετ (αγόρια), ομάδες βόλεϋ (αγόρια, κορίτσια), καθώς και το ιστορικό 7^ο ΣΠΚ (1932-2006) και την 9^η ΟΟΚ (1950-2005). Υπήρξε το μεγαλύτερο και μακροβιότερο δυτικοαρμενικό οικοτροφείο.

Μελκονιάν Մելիքնիտաւ

Ιστορικά δίδυμα κτίρια Μελκονιάν (1924-1926)

Μαυσωλείο των Ευεργετών (1954-1956)

Νέα κτίρια Μελκονιάν (1987-1989)

Αρμενικό αλφάβητο σε τοίχο του Μελκονιάν (1981/1987)

Σύνθεση από τη Μητέρα Αρμενία σε τοίχο του Μελκονιάν (1981/1987)

Άγαλμα του Alec Manougian (1990)

Μελκονιάν Մելիքնիտաւ

Μεταξύ 1990-1991 ο Διευθυντής του Μελκονιάν, Vahe Gabouchian, προσκάλεσε το διάσημο γλύπτη Levon Tokmadjian από την Αρμενία, ο οποίος λάζευσε σε αμμόλιθο ανάμεσα στα παλαιά και τα νέα κτίρια τις προτομές πυλώνων της αρμενικής ιστορίας και γραμμάτων. Από βόρεια προς νότια: Hovhannes Aivazovsky, Hagor Meghabard, Αρχιμανδρίτης Gomidas Soghomonian, Στρατηγός Antranik Ozanian, Vahan Tekeyian και Mouses Khorenatsi. Ανάμεσα στις προτομές και το Μαυσωλείο των Ευεργετών βρίσκεται η προτομή του Αγίου Μεσρώπ Μαστότς.

Τουρκοκρατούμενη Λευκωσία (Οδός Βικτωρίας) - Թրաքաբաւաւ Միկուխա (Վիքթորիա Փողոց)

Μέχρι και την τουρκοκυπριακή ανταρσία του 1963-1964, η οδός Βικτωρίας υπήρξε για αιώνες η καρδιά της αρμενοκυπριακής κοινότητας: ξεκινούσε από τη λατινική εκκλησία του Τιμίου Σταυρού και κατέληγε στο τζαμί του Arab Ahmed, με προέκταση το δρόμο που οδηγούσε προς την Αρμενική Ευαγγελική εκκλησία. Εδώ βρισκόταν το αρμενικό σύμπλεγμα και το AGBU και, γύρω από αυτά, τα οικήματα της ΑΥΜΑ και της Αρμένικης Λέσχης, καθώς και αρκετά αρμένικα σπίτια και καταστήματα.

Τουρκοκρατούμενη Λευκωσία (Αρμενομαχαλλάς) - Թրաքաբաւաւ Միկուխա (Հայկալան Թաղ)

Τουρκοκρατούμενη Λευκωσία (παλαιό σύμπλεγμα) - Թրաքաբաւաւ Միկուխա (հին հաւաւիղ)

Στο αρμενικό τετράγωνο επί της οδού Βικτωρίας βρισκόταν η εκκλησία της Παναγίας, αρχικά το βενεδικτινό αββαείο της Παναγίας της Τύρου (ή της Ταρτούζας), στο οποίο υπηρετούσαν και Αρμενοκαθολικές καλογριές. Κτίστηκε μεταξύ 1308-1310, στη θέση παλαιότερης εκκλησίας που είχε καταστραφεί από σεισμό το 1303. Κάποια στιγμή πριν από το 1504 πέρασε στα χέρια της Αρμενικής Εκκλησίας, κάτι που επισημοποιήθηκε με φερμάνι του καδή της Λευκωσίας το 1571.

Τουρκοκρατούμενη Λευκωσία (παλαιό σύμπλεγμα) - Թրաքաբաւաւ Միկուխա (հին հաւաւիղ)

Κατά την περίοδο της Αρμενικής Γενοκτονίας (1915-1923), πολλοί κατατρεγμένοι Αρμένιοι πρόσφυγες αναζήτησαν στέγη στη βεράντα της εκκλησίας. Υπήρξε η καρδιά της αρμενοκυπριακής κοινότητας μέχρι και την τουρκοκυπριακή ανταρσία (1963-1964). Έκτοτε, αφέθηκε στα χέρια των βανδάλων και των εποίκων, με αποτέλεσμα να υποστεί εκτεταμένες ζημιές. Από τον Οκτώβριο του 2009 αναστηλώνεται από το UNDP, με προγραμματισμένη ολοκλήρωση τις αρχές του 2012.

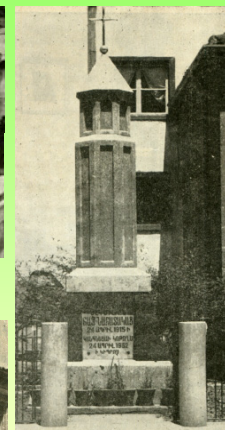
Τουρκοκρατούμενη Λευκωσία (παλαιό σύμπλεγμα) Թրաքարաւել Նիկոսիա (հին հաւնալի)

Παλαιά εκκλησία και Μητρόπολη
Κτίστηκαν το 1308 & 1783-1789

Προδημοτική Shoushanian
(1886/1950)

Μνημείο για τους
μάρτυρες της
Γενοκτονίας και της
μάχης του Αραρά.
Κτίστηκε το 1932, το
δεύτερο αρχαιότερο
στον κόσμο

Δημοτικό Σχολείο Μελικιάν
(1921)

Δημοτικό Σχολείο Ουζουνιάν
(1938)

Τουρκοκρατούμενη Λευκωσία - Թրաքարաւել Նիկոսիա

Αρμενική Ευαγγελική εκκλησία
Εγκαινιάστηκε το 1946

Αρμενική Λέσχη (Հայ Ալիւն)
Ιδρύθηκε το 1902

Ιδιόκτητο οίκημα της ΑΥΜΑ (ՀԵՄ)
Εγκαινιάστηκε το 1961

Ιδιόκτητο οίκημα του ΑGBU (ՀԲԱ)
Εγκαινιάστηκε το 1958

Λάρνακα - Լառնակա

Εκκλησία Αγίου Στεφάνου
(1909/1913)

Αναμνηστική επιγραφή
πάνω από την είσοδο

Δημοτικό Σχολείο Ναρέκ
(1923/1996)

Κοιμητήριο
(1897)

Αρμενική Λέσχη (Հայ Ալիւն)
Ιδρύθηκε το 1931

ΑGBU - Πολιτιστικό Κέντρο
(2011)

Λάρνακα - Լառնակա

Μνημείο Αρμενικής
Γενοκτονίας (2008)

Πανοραμική άποψη του
Μνημείου και της πλατείας

Σταυρόπετρα αφιερωμένη
στις μυριάδες μάρτυρες της
σφαγής των Αδάνων (2011)

Εκκλησία του Καντσβώρ - Կանժիւղի Եկեղեցի

Η εκκλησία της Παναγίας του Καντσβώρ πιθανότατα κτίστηκε από Αρμένιους πρόσφυγες που διέφυγαν από τις επιθέσεων των Μαμελούκων το 1346 στην Αιγαία της Κιλικίας. Πιστεύεται ότι αποτελούσε τμήμα ενός σημαντικού μοναστικού, πολιτιστικού και θεολογικού ιδρύματος, στο οποίο σπούδασε ο Άγιος Νερσής ο Λαμπροναίος (1153-1198). Το 1907 συντηρήθηκε από το Τμήμα Αρχαιοτήτων. Στις 07/03/1936 παραχωρήθηκε στην Αρμενική Εκκλησία, με μίσθωση για περίοδο 99 χρόνων, με ονομαστικό ενοίκιο 5 σελίνια/έτος. Μετά από διάφορες επιδιορθώσεις (1937-1944), λειτούργησε ξανά μετά από σχεδόν 4 αιώνες στις 14/01/1945. Στις 08/03/1957 κήκε από εξτρεμιστές Τουρκοκύπριους. Από το 1962 η παροικία χρησιμοποιούσε την εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, μετά από παραχώρηση της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου. Τον Ιανουάριο του 1964 καταλήφθηκε από Τουρκοκύπριους στασιαστές, ενώ από τον Αύγουστο του 1974 τελεί υπό τουρκική κατοχή. Μέχρι το 2005 βρισκόταν σε «στρατιωτική περιοχή».

Μη υφιστάμενα ή διαφοροποιημένα μνημεία

Πέτρινο μνημείο για τον Αββά Μεχιτάρ (1901-1931)

Ξύλινο οκταγωνικό Μουσωλείο των Ευεργετών του Μελκονιάν (1935-1955)

Τσιμεντένιο μνημείο για τα 40χρονα του 7^{ου} ΣΠΚ (1972-1989)

Πέτρινο μνημείο για τα 45χρονα του 7^{ου} ΣΠΚ (1977-1987)

Αλφάβητο και Μητέρα Αρμενία στο Ύψος (1981)

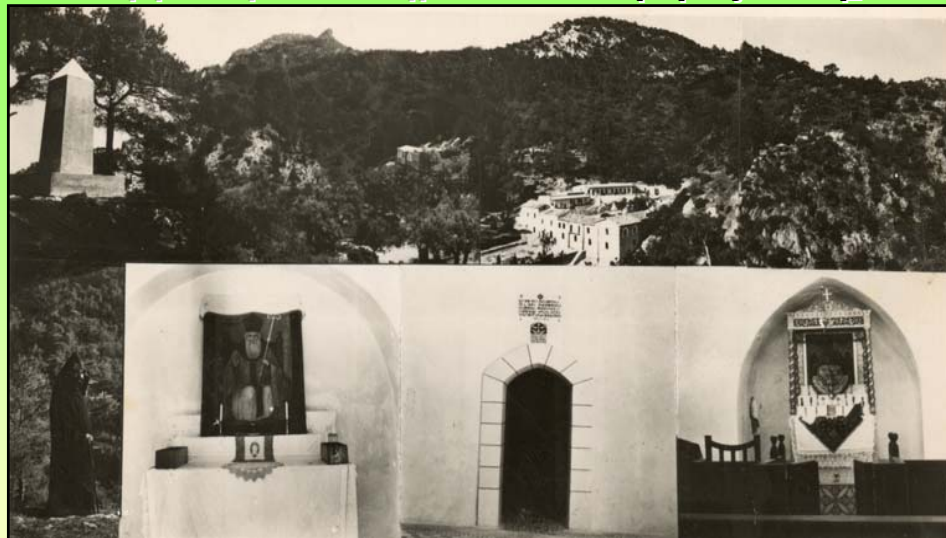

Πέτρινος αετός στο Ύψος (1981-1997)

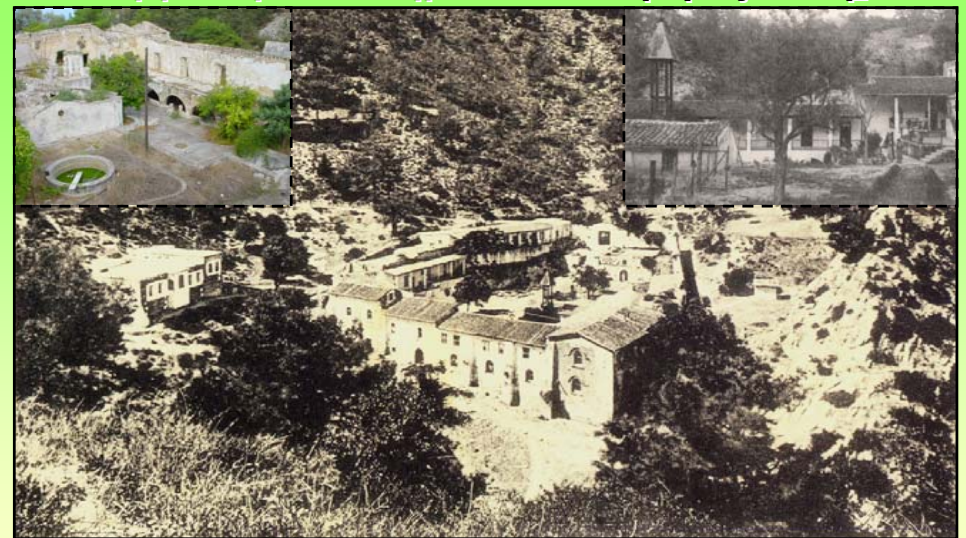
Μαρμάρινη στήλη για την Αρμενική Γενοκτονία στο Πάρκο της Ακρόπολης (1982-1988)

Αρμενομονάστηρο - Ս. Մալաթիայի Վանք

Το Μοναστήρι του Αγίου Μακαρίου βρίσκεται στο δάσος της Πλατανιώτισσας, κοντά στη Χαλεύκα. Ιδρύθηκε περί το έτος 1000 από τους Κόπτες και πριν από το 1425 πέρασε στα χέρια των Αρμενίων, με μοναχούς που κατά τη Λατινοκρατία ήταν γνωστοί για το αυστηρό τους πρόγραμμα. Επί Τουρκοκρατίας ήταν γνωστό ως το «Κυανούν Μοναστήρι», από το χρώμα που είχαν οι πόρτες και τα παραθυρόφυλλα του. Υπήρξε για αιώνες δημοφιλές προσκύνημα και σταθμός για περιηγητές, καθώς και χώρος ανάπαυσης για Καθολικούς (Πατριάρχες) και άλλους Αρμένιους κληρικούς.

Αρμενομονάστηρο - Ս. Մալաթիայի Վանք

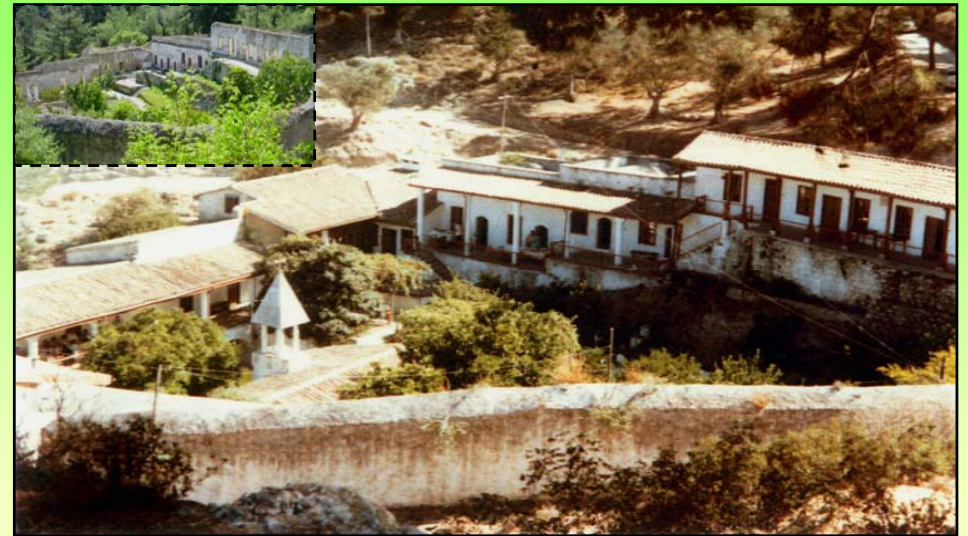
Το αρχικό παρεκκλήσι βρισκόταν στο περίπου στο κέντρο του συμπλέγματος, ωστόσο καταστράφηκε από τους σεισμούς και τις φυσικές συνθήκες. Μεταξύ 1734-1735 έγινε μεγάλης κλίμακας ανακαίνιση από τον Αρχιμανδρίτη Χαρουτιούν, ενώ κατά την περίοδο 1811-1818 ο Συμεών Αγάς από την Κριμαία πραγματοποίησε ριζική αναστήλωση και έκτισε το σημερινό παρεκκλήσι (1814). Ανακαινίσεις έγιναν ξανά το 1866, το 1926, το 1929, μεταξύ 1947-1949 και το 1973. Η πλατεία στα ανατολικά της μονής κατασκευάστηκε κατά παραγγελία του Καθολικού (Πατριάρχη) της Κιλικίας Σαχάκ Α' το 1933.

Αρμενομονάστηρο - Ο. Ψαλιμρայ 4ωύρ

Εδώ παραθέριζαν Αρμένιοι πρόσκοποι και μαθητές, ενώ υπήρξε καταφύγιο για τους πρόσφυγες της Γενοκτονίας. Μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, εδώ διατηρούνταν πολύτιμα χειρόγραφα και σκευή, ενώ μέχρι την τουρκική εισβολή του 1974 γίνονταν βαπτίσεις και αποτελούσε πόλο έλξης για αρμενικές οικογένειες, ιδιαίτερα τα σαββατοκυριακά και τις διακοπές. Η μονή κατέχει τεράστιες εκτάσεις γης (περίπου 8.500 σκάλες), που φτάνουν μέχρι τη θάλασσα και περιλαμβάνουν 30.000 ελιές και χαρουπιές, η εκμετάλλευση των οποίων αποτελούσε το κύριο εισόδημα της Αρμενικής Μητρόπολης.

Αρμενομονάστηρο - Ο. Ψαλιμρայ 4ωύρ

Το μοναστήρι καταλήφθηκε κατά τη β' φάση της τουρκικής εισβολής τον Αύγουστο του 1974 και έκτοτε αφέθηκε στο έλεος της φύσης και των βανδάλων, με αποτέλεσμα να είναι σήμερα ημι-ερειπωμένο. Μεταξύ 1998-1999 το κατοχικό καθεστώς σκόπευε να το μετατρέψει σε ξενοδοχείο· μετά από οργανωμένες αντιδράσεις, το ανίερο αυτό σχέδιο αποτράπηκε. Με πρωτοβουλία του Εκπροσώπου Βαρτικές Μαχτεσιάν και της Αρμενικής Εθναρχίας, έγινε στις 06/05/2007 η πρώτη επίσκεψη-προσκύνημα, που επαναλήφθηκε στις 10/05/2009, 09/05/2010 και 08/05/2011.

Μεγάλος πίνακας στην αίθουσα «Βαχράμ Ουτιζιάν» για τα 1700 χρόνια Χριστιανισμού στην Αρμενία

Πολιτικές δραστηριότητες

• Πολιτικά κόμματα:

- Αρμενική Επαναστατική Ομοσπονδία Dashnaksoutiun (1897/1947)
(παράρτημα Karenian)
- Αρμενικό Δημοκρατικό Φιλελεύθερο Κόμμα Ramgavar (1957)
(παράρτημα Tekeyan)
- Σοσιαλιστικό Δημοκρατικό Κόμμα Hunchakian (2005)

• Σύλλογοι/Σωματεία/Οργανώσεις:

- AYMA (Armenian Young Men's Association/ՀԵՄ, Λευκωσία 1934)
- Armenian Club (Հայ Արևիկ, Λάρνακα 1931)
- LHEM (Լիմաւսի Հայ Երիտասարդաց Միութիւն, Λεμεσός 1996)
- Αρμενική Εθνική Επιτροπή Κύπρου (Կիպրոսի Հայ Ղափսի Յանձնախումբ - 1965)
- Αρμενική Νεολαία Κύπρου (ԿԵՄ, Կիպրոսի Երիտասարդակալան Միութիւն - 1977)
Ομάδα νέων Գηմաւար and Ομάδα εφήβων Արցախ (και τα δύο 1977)
Αρμενικό Κέντρο Νεολαίας Արցախ (1985)
- Αρμενικός Σύνδεσμος Μέριμνας Κύπρου (ՀՕՄ, Հայ Օգնութեան Միութիւն - 1988)
(παράρτημα Sosse).
- Αρμενικός Μορφωτικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Κύπρου (Հաւաքաբանի - 1949/1999)
(παράρτημα Oshagan). Χορευτική ομάδα Siran και Θεατρικός όμιλος Timag (και τα δύο 2000)

Πολιτικές δραστηριότητες

• Σύλλογοι/Σωματεία/Οργανώσεις:

AGBU (Armenian General Benevolent Union), ՀԲԸՄ (Հայկալեւան Բարեգործական Ընդհանրական Միություն), ΑΓΕΑ (Αρμενική Γενική Ένωση Αγαθοεργίας)
Λευκωσία (1913), Λάρνακα (1912), Λεμεσός (1936) [Αμμόχωστος (1949)]

Προοδευτικό Κίνημα Αρμενίων Κύπρου (Կիւմարաւի Զաւարադիւակաւն Շարժում),
πριν το 2010 Προοδευτικό Κίνημα «Στεπάν Σιαχουμιάν»
Λευκωσία (1994)

Πολιτιστικός Σύλλογος «Νέα Γενιά» («Նոր Սերունդ» Մշակութային Միություն)
Λευκωσία (2006)

• Ανεξάρτητα ιδρύματα:

Kalaydjian Foundation, Ίδρυμα Καλαϊτζιάν, Գալայճեան Հիմնադրամ
Λάρνακα (1984)

“Հայաստան” Հիմնադրամ, “Hayastan” All-Armenian Fund,
Παναρμενικό Ίδρυμα «Χαϊσταν», Λευκωσία (1995/2009)

Pharos Arts Foundation (Ίδρυμα Τεχνών Φάρος), πριν από το 2009 Pharos
Trust (Ίδρυμα Φάρος), Λευκωσία (1998)

Arev Benevolent Foundation, Κοινωνικός Ίδρυμα Αρέβ, Արեւ Բարեգործական
Հիմնադրամ (Λευκωσία, 2008)

Κοινοτικές δραστηριότητες

• Αθλητικές ομάδες:

Ομάδα ποδοσφαίρου ΑΥΜΑ/ΗΜΕΜ (1945)
από το 2002 στη β' ερασιτεχνική κατηγορία.
Ακαδημία ποδοσφαίρου ΑΥΜΑ (2011).
Ομάδα bowling ΑΥΜΑ (2011).

Ομάδα φούτσαλ AGBU-Ararat (1999)
από το 2002 στην α' κατηγορία. Ομάδα
φούτσαλ AGBU-Ararat U-17/U-21 (2010/2011)

Ομάδα φούτσαλ HMM (2006)
από το 2011 στη γ' κατηγορία

• Άλλες δραστηριότητες:

Διοργανώνονται διάφορες κοινωνικές, μορφωτικές, πολιτιστικές και φιλανθρωπικές εκδηλώσεις, χοροεσπερίδες, φαγοπότια, τσάνγια, παζαράκια, έρανοι, εκθέσεις τέχνης και βιβλίου, διαλέξεις, παρουσιάσεις, χορευτικές και θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, κατασκηνώσεις/εκδρομές στην Κύπρο και το εξωτερικό, καθώς επίσης και εκδηλώσεις που αφορούν το Αρμενικό Ζήτημα, την Αρμενία και το Ναγκόρνο-Καραμπάχ και εκδηλώσεις μνήμης για την Αρμενική Γενοκτονία.

Η Ανατολική Λεγεώνα (Αρμενική Λεγεώνα)

- Η Ανατολική Λεγεώνα (*Légion d'Orient*) ήταν μια βοηθητική μονάδα του Γαλλικού Στρατού, η οποία αποτελείται από περίπου 4.000 Αρμένιους της Μέσης Ανατολής, της Ευρώπης και της Αμερικής που ήθελαν να πολεμήσουν την Οθωμανική Αυτοκρατορία.
- Μετά από διαπραγματεύσεις, το Σεπτέμβριο του 1916 αποφασίστηκε ότι η εκπαίδευση θα γινόταν στη Μοναρχία της Καρπασίας, υπό τη διοίκηση του Αντισυνταγματάρχη Πεζικού Louis Romieu.
- Το στρατόπεδο κτίστηκε το Δεκέμβριο του 1916 από Αρμένιους πρόσφυγες και τον Ιανουάριο του 1917 άρχισε η άφιξη των Αρμενίων εθελοντών (Կամուհրդներ), που συνεχίστηκε καθ' όλο το 1917 και το 1918.
- Η επιλογή και η εκπαίδευση των εθελοντών ήταν αρκετά αυστηρή. Το στρατόπεδο αποτελείται από το αρχηγείο, τους στρατώνες, διάφορες βοηθητικές εγκαταστάσεις (ανάμεσα τους και μια χαβούζα) και μία εκκλησία. Συνολικά υπήρχαν περίπου 4.000 εθελοντές, οι οποίοι αποτελούσαν 3 τάγματα.
- Την πνευματική ποιμαντορία είχε ο Αρχιεπίσκοπος Τανιέλ Χακοπιάν, με τη βοήθεια του Αρχιμανδρίτη Κρικόρ Μπαχλαβουνί, μετέπειτα γνωστού ως «*Topal Vartabed*».
- Η εκπαίδευση ολοκληρώθηκε το Μάιο του 1918 και η Λεγεώνα αναπτύχθηκε στην Παλαιστίνη, όπου στις 19 Σεπτεμβρίου 1918 σημείωσε την περίφημη νίκη του Αραρά.
- Το Δεκέμβριο του 1918 η Λεγεώνα εγκαταστάθηκε στην περιοχή της Κιλικίας, όπου παρέμεινε μέχρι και τη διάλυσή της τον Οκτώβριο του 1921. Το Φεβρουάριο του 1919 ονομάστηκε και επίσημα Αρμενική Λεγεώνα (*Légion Arménienne*).

Ο επαναπατρισμός στην Αρμενία (Ύψιμη)

- Το *νερκάτ* ήταν ένα παναρμενικό κίνημα μετανάστευσης Αρμενίων της Διασποράς προς τη Σοβιετική Αρμενία, στο πλαίσιο μιας συντονισμένης προσπάθειας της Αρμενικής ΣΣΔ και της Εκκλησίας της Αρμενίας να ενισχύσουν τις αξιώσεις που είχαν επί των εδαφών της ιστορικής Αρμενίας, κάνοντας έκκληση στα πατριωτικά αισθήματα των Αρμενίων της Διασποράς. Σε συνεργασία με το AGBU και το κόμμα Ramgavar, γινόταν μαζική προπαγάνδα, ξεσηκώνοντας μια θύελλα ενθουσιασμού στις αρμενικές κοινότητες της Διασποράς, δημιουργώντας υψηλές προσδοκίες για την εγκατάστασή τους στην «πατρίδα», τον τελικό τους προορισμό.
- Τα κύματα του *νερκάτ* έλαβαν χώρα μεταξύ 1921-1924, 1926-1929, 1932-1933, 1936, 1946-1949 και 1962-1973, όταν μετανάστευσαν στη Σοβιετική Αρμενία συνολικά 170.703 Αρμένιοι από το Ιράκ, το Ιράν, το Λίβανο, τις ΗΠΑ και τη Συρία, Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία, Παλαιστίνη, Αίγυπτο, Γαλλία, Τουρκία, **Κύπρο**, Βρετανία και Ιορδανία.
- Από την Κύπρο επαναπατρίστηκαν συνολικά 576 Αρμενοκύπριοι (που αναλογούσαν περίπου στο 15% της κοινότητας), ως εξής: 20 στις 19/09/1962 (με το ατμόπλοιο «*Felix Dzerzhinsky*»), 373 στις 03/10/1962 (με το «*Gruzia*»), 168 στις 19/10/1963 (με το «*Litva*») και 15 στις 04/09/1964 (με το «*Odessa*»). Οι πλείστοι εγκαταστάθηκαν στο Κιροβακάν ή στο Λενινακάν.
- Απογοητευμένοι από όλα είδαν και έζησαν, σχεδόν όλοι ήθελαν εξ αρχής να επιστρέψουν πίσω, επειδή δεν ήταν εξοικειωμένοι με εκείνου του είδους τη ζωή. Η επιστροφή ξεκίνησε το 1967 και συνεχίστηκε μέχρι και το 2005, αν και οι περισσότεροι ήλθαν στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990.
- Μεταξύ 1956-1960, μετανάστευσαν στη Βρετανία, τον Καναδά, την Αμερική και την Αυστραλία περίπου 900 Αρμενοκύπριοι και περίπου 1.300 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1970.

Ο αρμενοκυπριακός τύπος του χθες

- Παρά το μικρό της μέγεθος, η αρμενοκυπριακή κοινότητα έχει να επιδείξει ένα σχετικά μακρύ κατάλογο αρμενικών εφημερίδων και περιοδικών του χθες (1900-2006):
- Στη Λευκωσία εκδίδονταν οι εφημερίδες *Kharazan* (1900), *Azad Gibrahay* (1922-1923), *Nshouil* (1936-1938), *Henaran* (1959-1962), *Gibrahay Deghegadou* (1978-1993), *Haytoug* (1979-1982), *Artsakank* (1981-1982) και *Paros* (1997-2003), καθώς και τα περιοδικά *Ovasis* (1928-1930) και *Artsakank* (1983-1987).
- Στη Λάρνακα εκδίδονταν οι εφημερίδες *Kraser* (1923-1925), *Arax* (1924-1929) και *Lousarpi* (1925-1929), καθώς και τα περιοδικά *Artsakank* (1952-1959) και *Deghegadou* (1973-1995).
- Η εφημερίδα *Nor Arax* ξεκίνησε να εκδίδεται στη Λάρνακα (1945-1946) και ύστερα συνέχισε να εκδίδεται στη Λευκωσία (1946-1948).
- Το Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Μελκονιάν εξέδιδε το ιστορικό περιοδικό *Ayk* σε εξαιρετικά ακανόνιστα χρονικά διαστήματα: (1937-1940, 1948-1956, 1959-1964, 1970-1982, 1993-2006).
- Το Μελκονιάν εξέδιδε επίσης την εφημερίδα *Tsolk* (1968-1991), καθώς και το *Hayatsk*, που ξεκίνησε ως εφημερίδα (1998-2000) και συνέχισε ως περιοδικό (2000-2004).

Εσωτερική διοικητική οργάνωση

- **Αρμενική Μητρόπολη Κύπρου (Υπαρχιεπισκοπική Διοίκηση Λευκωσίας)**

Καθολικό (Πατριαρχείο) του
Μεγάλου Οίκου της Κιλικίας

Υπαρχιεπισκοπική Διοίκηση
Υπό της Σιών Υψηλή

Μητρόπολη Αρμενίων Κύπρου (Υπαρχιεπισκοπική Διοίκηση Λευκωσίας)

Αρμενική Εθναρχία (Υπαρχιεπισκοπική Διοίκηση Λευκωσίας)

Θρονικό Συμβούλιο (Θεολογικό)

Μητροπολίτης ή Ακόλουθος

7 λαϊκοί από Λευκωσία

3 λαϊκοί από Λάρνακα

1 λαϊκός από Λεμεσό

1 λαϊκός από Αμμόχωστο

2 κληρικοί

Εκτελεστικό Συμβούλιο (Υπαρχιεπισκοπική Διοίκηση Λευκωσίας)

Μητροπολίτης ή Πατριαρχικός Ακόλουθος

7 λαϊκά μέλη

Επιτροπή Χριστιανικής Κατήχησης

(Θρησκευτική και Κοινωνική)

3 μέλη

κατηχητικά σχολεία επιτροπή νεολαίας
(Υπαρχιεπισκοπική Διοίκηση Λευκωσίας) (Θρησκευτική και Κοινωνική)

Εκκλησιαστικές Επιτροπές

(Κοινωνική, Πολιτιστική)

Επιτροπές Κυριών

(Σηλικιακή, Κοινωνική)

- **Εκπρόσωπος της Θρησκευτικής Ομάδας των Αρμενίων στη Βουλή των Αντιπροσώπων (Διεύθυνση Πολιτισμικών Υπηρεσιών Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού)**

Ex officio μέλος του Θρονικού Συμβουλίου (από το 1998).

- **Αρμενικά Σχολεία Ναρέκ (προδημοτική, δημοτική και κατώτερη μέση εκπαίδευση)**

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Σχολική Εφορεία Αρμενικών Σχολείων
(Υπαρχιεπισκοπική Διοίκηση Λευκωσίας)

(11 μέλη)

Διευθυντής Αρμενικών Σχολείων Ναρέκ (Λευκωσία, Λάρνακα, Λεμεσός)

Εκκλησιαστικά ιδρύματα

- Η Αρμενική Μητρόπολη Κύπρου εδρεύει στη Λευκωσία και υπάγεται στη δικαιοδοσία του Καθολικού (Πατριάρχη) του Μεγάλου Οίκου της Κιλικίας. Συνήθως ο επικεφαλής της είναι Πατριαρχικός Ακόλουθος (Υπαρχιεπισκοπική Διοίκηση Λευκωσίας).
- Το σημερινό καταστατικό της Αρμενικής Μητρόπολης Κύπρου, που αποτελείται από 102 άρθρα, καταρτίστηκε αρχικά το 1945 και επικυρώθηκε στις 13/03/1950 από τον Καθολικό (Πατριάρχη) Καρεκίν Α'. Μετά από τροποποιήσεις το 1960, το 1983, το 1998 και το 2002, το ισχύον καταστατικό εγκρίθηκε στις 03/09/2010.

- Στην Κύπρο σήμερα υπάρχουν οι εξής αρμενικοί ναοί:

- **Λευκωσία:** μητροπολιτικός ναός Παναγίας Θεοτόκου (1981) και παρεκκλήσια Αγίου Παύλου (1892), Αναστάσεως (1938) και Αγίου Παντοσώτηρος (1997).

- **Λάρνακα:** Άγιος Στέφανος (1909).

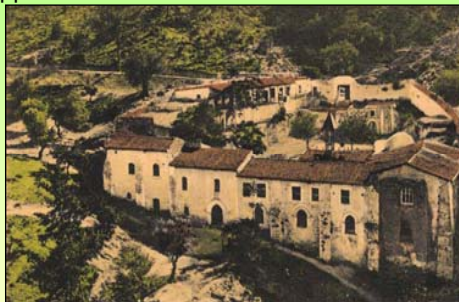
- **Λεμεσός:** Άγιος Γεώργιος (1939).

- **Κατεχόμενη Λευκωσία:** παλαιός μητροπολιτικός ναός Παναγίας Θεοτόκου (1308).

- **Αμμόχωστος:** Εκκλησία Παναγίας του Καντσβώρ (1346).

- **Χαλεούκα:** το περίφημο μοναστήρι του Αγίου Μακαρίου, γνωστό ως Αρμενομοναστήρι ή Μαγκαραβάνκ, που ιδρύθηκε περί το έτος 1000 και ξανακτίστηκε περί το 1425. Επίσης, το παρεκκλήσι του Αγίου Μακαρίου, που κτίστηκε το 1814 στα βόρεια του παλαιότερου.

- Η Αρμενική Μητρόπολη Κύπρου στηρίζεται με ετήσια χορηγία €59.800 από την κυπριακή κυβέρνηση, η οποία καταβάλλει και τους μισθούς των ιερωμένων της.

Προκαθήμενοι Αρμενικής Μητρόπολης Κύπρου

- Παραδοσιακά η Αρμενική Μητρόπολη Κύπρου αποτελούσε θέμα του Καθολικού (Πατριαρχείου) του Μεγάλου Οίκου της Κιλικίας, αν και κατά περιόδους υπαγόταν στο Αρμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινούπολης (1759-1775, 1800-1812, 1861-1864, 1908-1926), το Αρμενικό Πατριαρχείο Ιερουσαλήμ (1775-1800, 1812-1837, 1888-1908), ακόμη και το Καθολικό (Πατριαρχείο) του Ετσμιαζίν (1864-1888). Πιο κάτω δίνονται τα σωζόμενα ονόματα των προκαθημένων της Αρμενικής Μητρόπολης, κάπιοι από τους οποίους ήσαν οι ηγούμενοι της Μονής του Αγίου Μακαρίου (Αρμενομοναστηρίου):

1179	Επ. Tateos	1715	Αρχιμ. Tavit	1848	Επ. Hovhannes	1878	π. Hovhannes
1307	Επ. Nigoghaos	1718	Αρχιμ. Haroutiun		Yetessian		Hunkiarbeyendian
1340	Επ. Krikor	1734	Αρχιμ. Tateos	1851	Αρχιμ. Kevork	1880	Αρχιμ. Zakaria
1421	Επ. Levon	1736	Αρχιμ. Mardiros	1854	Επ. Hovhannes		Yeghissian
1446	Επ. Sarkis	1744	Επ. Tavit		Mamigonian	1881	Αρχιμ. Movses
1504	Επ. Tavit	1751	Αρχιμ. Hovsep	1856	Επ. Apraham		Geomrukjdjian
1553	Επ. Ghougas	1773	Αρχιμ. Krikor		Bulbul	1884	π. Hovhannes
1561	π. Sdepanos		Basmadjian	1857	Αρχιμ. Boghos		Shahinian
1567	Επ. Hovhannes	1779	Επ. Mardiros	1859	Αρχιμ. Atanas	1889	Αρχιμ. Khoren
1568	Επ. Hovhannes	1789	Επ. Hagop	1864	Αρχιμ. Tateos		Portoukalian
1581	μν. Sdepanos	1799	Αρχιμ. Hovhannes	1865	Αρχιμ. Ghougas	1896	π. Ghougas
1618	μν. Vartan	1812	Αρχιμ. Bedros		Khanigian		Der Nahabedian
1642	Αρχιμ. Serop	1814	Αρχιμ. Sdepanos	1870	Αρχιμ. Vartan	1899	Αρχιμ. Bedros
1665	π. Sahag	1816	Αρχιμ. Teotoros		Mamigonian		Saradjian
1668	Αρχιμ. Hovhannes	1817	Επ. Tionesios	1872	Αρχιμ. Movses	1906	Αρχιμ. Yeremia
1670	Επ. Melidon		Garabedian		Geomrukjdjian		Liforian
1675	Αρχιμ. Sarkis	1822	Αρχιμ. Kapriel	1873	Αρχιμ. Maghakia	1910	π. Ghougas
1679	Αρχιμ. Vartan	1827	Αρχιμ. Haroutiun		Derounian		Der Nahabedian
1690	Αρχιμ. Zolakh	1837	Επ. Hovhannes	1874	Αρχιμ. Mesrob	1912	π. Sahag
1695	Επ. Apraham	1842	Αρχιμ. Zakaria		Ghaltakhdjian		Minassian
1704	Αρχιμ. Minas	1844	Αρχιμ. Tateos	1876	Αρχιμ. Garabed	1918	Αρχιμ. Yervant
1711	Αρχιμ. Advadzadour	1846	Αρχιμ. Hovhannes		Pakradouni		Perdehdjian

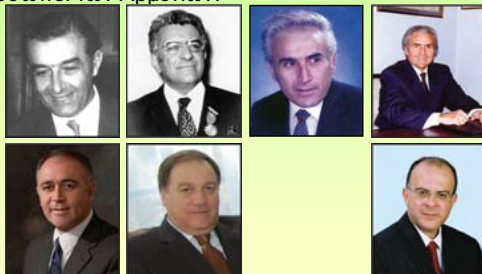
Προκαθήμενοι Αρμενικής Μητρόπολης Κύπρου

1920 Αρχ. Taniel Hagopian, 1921 Αρχ. Bedros Saradjian, 1946 Επ. Ghevont Chebeyian, 1958 Αρχ. Yervant Apelian, 1968 Αρχ. Arsen Avedikian, 1973 Επ. Nerses Pakhdigian, 1977 Επ. Zareh Aznavorian, 1983 Αρχ. Yeghishe Mandjikian, 1997 Αρχ. Varoujan Hergelian

Κοινοβουλευτική εκπροσώπηση

- Με βάση το Σύνταγμα (**Άρθρο 109**), τους Αρμένιους - ως θρησκευτική ομάδα - εκπροσωπούσε ένας εκλεγμένος Εκπρόσωπος, ο οποίος ήταν πλήρες μέλος της Ελληνικής Κοινοτικής Συνέλευσης (**Αποικιακός Νόμος 36/1959, Αποικιακός Νόμος 6/1960 και Νόμος Ελληνικής Κοινοτικής Συνέλευσης 8/1960**).
- Με την αυτοδιάλυση της ΕΚΚ, οι εκτελεστικές της αρμοδιότητες μεταφέρθηκαν στο νεοσύστατο Υπουργείο Παιδείας και οι νομοθετικές της στη Βουλή των Αντιπροσώπων (**Νόμος 12/1965**). Οι Εκπρόσωποι μεταφέρθηκαν προσωρινά στη Βουλή και στη συνέχεια ρυθμίστηκε η εκεί παρουσία τους (**Νόμοι 58/1970, 38/1976 και 41/1981**).
- Η συμμετοχή του Εκπροσώπου, που δρα ως σύνδεσμος μεταξύ της κοινότητας και του κράτους, έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και είναι πενταετούς διάρκειας. Με βάση το **Νόμο 70/1986**, από το 1991 εκλέγεται μαζί με τους υπόλοιπους Βουλευτές.
- Οι πιο κάτω έχουν υπηρετήσει ως Εκπρόσωποι των Αρμενίων:
 - Ο πρώτος Εκπρόσωπος ήταν ο Μπερτζ Α. Τιλιμιάν (Αυγ 1960 - Ιουλ 1970).
 - Στη συνέχεια, ως Εκπρόσωποι υπηρέτησαν ο Δρ. Αντρανίκ Λ. Αστζιάν (Ιουλ 1970 - Μαρ 1982), ο Αράμ Ρ. Καλαϊτζιάν (Μαρ 1982 - Σεπ 1995), ο Πετρός Ρ. Καλαϊτζιάν (Οκτ 1995 - Σεπ 2005) και ο Δρ. Βαχάκν Ν. Αταμιάν (Οκτ 2005 - Μάι 2006).
 - Από το Μάιο του 2006, Εκπρόσωπος είναι ο Βαρτκές Α. Μαχτεσιάν.
- Μεταξύ 06/03/2008-02/06/2011, Πρόεδρος της Βουλής ήταν ο Μάριος Κ. Καρογιάν.
- Υπάρχει επίσης ο μouchτάρης του Αρμενομαχαλλά της Λευκωσίας: Κασπάρ Ντελιφέρ (≈1930-1955), Βαχέ Κουγιουμτζιάν (1955-2009) και Μεγκερντίς Κουγιουμτζιάν (2011-).

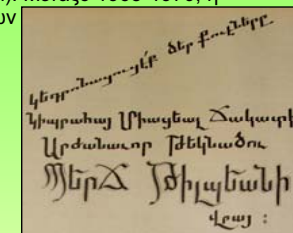
Μη Ορθόδοξοι Αρμενοκύπριοι

- Όπως και οι άλλες αρμενικές κοινότητες της Διασποράς, η αρμενοκυπριακή κοινότητα αποτελείται στην πλειοψηφία της από Αρμενορθόδοξους, που αγγίζουν σε ποσοστό πέραν του 95% του συνόλου της κοινότητας. Ποσοστό λιγότερο του 5% των Αρμενοκυπρίων είναι Ρωμαιοκαθολικοί, Αρμενοκαθολικοί, Αγγλικανοί, Προτεστάντες [Ευαγγελικοί, Πρεσβυτεριανοί, Αδελφοί (Brethren), Σαββατιστές (Adventists)] ή Μάρτυρες του Ιεχωβά.
- Η εμφάνιση των Αρμενοκυπρίων Ευαγγελικών χρονολογείται στο 1878 στη Λευκωσία. Οι ιεροκήρυκές τους δραστηριοποιούνταν μεταξύ 1898-1973 σε Λευκωσία και Λάρνακα και, σε μικρότερο βαθμό, σε Λεμεσό, Αμμόχωστο και Αμιάντο. Το 1960 υπήρχαν περίπου 150 Αρμενοκύπριοι Ευαγγελικοί (σε σύνολο 3.628).
- Ύστερα από 30 χρόνια αδράνειας, οι Ευαγγελικοί επαναδραστηριοποιήθηκαν το 2002- από το 2005 γίνονται συναθροίσεις στη Λευκωσία. Σήμερα αριθμούν περίπου 40-50 άτομα.
- Η παρουσία Αρμενοκυπρίων Αδελφών χρονολογείται από τη δεκαετία του 1930 στη Λευκωσία, ενώ στη Λεμεσό από τη δεκαετία του 1950. Σήμερα αριθμούν περίπου 10-20 άτομα.
- Οι Αρμένιοι Αντιβεντιστές εμφανίστηκαν στη Λευκωσία το 1912 και από το 1948 έκαναν συναντήσεις στη Λευκωσία και περιστασιακά σε Λεμεσό και Αμμόχωστο. Σήμερα αριθμούν περί τα 5-10 άτομα.
- Περίπου 5-10 Αρμενοκύπριοι σχετίζονται με την Αγγλικανική Εκκλησία, ενώ άλλοι περίπου 5-10 Αρμενοκύπριοι συσχετίζονται με την Πρεσβυτεριανή Εκκλησία.
- Με εξαίρεση την περίοδο της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας, η παρουσία των Αρμενίων Καθολικών χρονολογείται στο 18^ο αιώνα στη Λάρνακα και το 19^ο αιώνα στη Λευκωσία. Είχαν δικούς τους κληρικούς μεταξύ 1923-1959. Το 1960 υπήρχαν περίπου 100 Αρμενοκαθολικοί στην Κύπρο. Σήμερα αριθμούν περίπου 30-35 άτομα, ενώ υπάρχουν περίπου 10-15 Ρωμαιοκαθολικοί Αρμένιοι.
- Οι Αρμενοκύπριοι Μάρτυρες του Ιεχωβά αριθμούν σήμερα περίπου 10-15 άτομα στη Λευκωσία.

Εκλογικές αναμετρήσεις (1960-2011)

- Οι πρώτες ιστορικές εκλογές για τον Αρμένιο-μέλος της Ελληνικής Κοινοτικής Συνέλευσης έλαβαν χώρα στις **5 Αυγούστου 1960** ανάμεσα στο **Βαχράμ Λεβονιάν** και τον **Μπερτζ Τιλιμιάν**, ο οποίος εκλέχθηκε λαμβάνοντας 60,49% (1364 ψήφοι). Μεταξύ 1965-1970, η θητεία των Εκπροσώπων των Αρμενίων, Μαρωνιτών και Λατίνων ανανεωνόταν με ειδικούς νόμους, μέχρι που τέθηκε σε ισχύ ο **Νόμος 58/1970**, του τους συμπεριέλαβε κανονικά στη Βουλή των Αντιπροσώπων.
- Οι δεύτερες εκλογές πραγματοποιήθηκαν στις **19 Ιουλίου 1970** μεταξύ των **Μπερτζ Τιλιμιάν** και **Δρ. Αντρανίκ Λ. Αστζιάν**, ο οποίος έλαβε το 56,30% (590 ψήφοι). Ο **Δρ. Αντρανίκ Λ. Αστζιάν** επανεκλέχθηκε στις **3 Οκτωβρίου 1976**, με ανθυποψήφιο τον **Αράμ Καλαϊτζιάν**, αφού έλαβε το 50,96% (612 ψήφοι).
- Οι ακόλουθες εκλογές έγιναν στις **14 Μαρτίου 1982** μεταξύ των **Δρ. Αντρανίκ Λ. Αστζιάν** και **Αράμ Καλαϊτζιάν**, που εξασφάλισε το 58,36% (771 ψήφοι)· ο **Αράμ Καλαϊτζιάν** επανεκλέχθηκε στις **13 Ιουλίου 1986**, με ανθυποψήφιο την **Άννα Αστζιάν**, αφού εξασφάλισε το 65,08% (792 ψήφοι), και ξανά στις **19 Μαΐου 1991**, αφού νίκησε την **Άννα Αστζιάν** και έλαβε το 67,00% (875 ψήφοι).
- Λόγω του θανάτου του, πραγματοποιήθηκε αναπληρωματική εκλογή στις **22 Οκτωβρίου 1995**, μεταξύ των **Κεβόρκ Μαχτεσιάν** και **Πετρός Καλαϊτζιάν**, που έλαβε το 60,34% (849 ψήφοι)· ο **Πετρός Καλαϊτζιάν** επανεκλέχθηκε στις **26 Μαΐου 1996**, εξασφαλίζοντας το 73,91% (997 ψήφοι) έναντι της **Άννας Αστζιάν** και ξανά στις **27 Μαΐου 2001**, λαμβάνοντας το 57,13% (857 ψήφοι) έναντι του **Δρ. Καραμπέτ Κάσιο-Καζαντζιάν**.
- Λόγω του θανάτου του, διενεργήθηκε αναπληρωματική εκλογή στις **9 Οκτωβρίου 2005**, με το **Δρ. Βαχάκν Αταμιάν** να λαμβάνει το 52,03% (769 ψήφοι) έναντι του **Δρ. Αντρανίκ Αστζιάν** (43,91%) και του Παρσέζ Ζαρταριάν (4,12%).
- Οι επόμενες εκλογές έγιναν στις **21 Μαΐου 2006**, με το **Βαρτκές Μαχτεσιάν** να λαμβάνει το 52,60% (899 ψήφοι) έναντι του **Δρ. Βαχάκν Αταμιάν**. Οι πιο πρόσφατες εκλογές έλαβαν χώρα στις **22 Μαΐου 2011**, με το **Βαρτκές Μαχτεσιάν** να εξασφαλίζει το 67,67% (1.105 ψήφοι) έναντι του **Δρ. Αντρανίκ Αστζιάν**.

Αρμενοκυπριακή εκπαίδευση (Λευκωσία)

- Το πρώτο αρμενικό σχολείο στη Λευκωσία ιδρύθηκε το 1870 από το νεοαφιχθέντα Μητροπολίτη, Αρχιμανδρίτη Βαρτάν Μαιμικιανίαν, και μετονομάστηκε σε Αρρεναγωγείο Βαρτανάντζ, μετά από την επιδιόρθωσή του από τον τοποτηρητή, ιερέα Χοβαννές Σιαχινιάν, το 1886.
- Μεταξύ 1897-1904 λειτουργούσε το Εθνικό Εκπαιδευτικό Ορφανοτροφείο, το οποίο ίδρυσε ο Βαχάν Κιουρκτζιάν (Παγκουράν), ενώ μεταξύ 1900-1905 λειτουργούσε νηπιαγωγείο από τις δεσποινίδες Ρακέλ και Οβσαννά Σαρκισιάν.
- Το 1902 ο Αρχιμ. Πετρός Σαρατζιάν ίδρυσε το ΠαρθENAγωγείο Shoushanian.
- Το 1921 ιδρύθηκε στη Λευκωσία το μικτό σχολείο Μελικιάν και το 1938 το επίσης μικτό σχολείο Ουζουιάν. Συνενώθηκαν το 1950 ως Μελικιάν-Ουζουιάν. Με την κατάληψή του από Τ/Κ εξτρεμιστές το 1963-1964 στεγάστηκε στη Σχολή Μιτσή και στη συνέχεια στο χώρο του Μελκονιάν, με την ονομασία Εθνικό Αρμενικό Σχολείο, μέχρι που το 1972 μεταφέρθηκε στη σημερινή του τοποθεσία στην Ακρόπολη, με την επωνυμία Ναρέκ.
- Η κυβέρνηση καλύπτει πλήρως τον προϋπολογισμό των αρμενικών σχολείων, τα οποία από το 1991 ονομάζονται Αρμενικά Σχολεία Ναρέκ αντί Εθνικά Σχολεία Ναρέκ.
- Μεταξύ 1924-1926, κτίστηκε στην Αγγλantzία το Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Μελκονιάν, με τη δωρεά των αδελφών Κρικόρ και Καραμπέτ Μελκονιάν, ως ορφανοτροφείο. Από το 1934 άρχισε να λειτουργεί ως Γυμνάσιο/Λύκειο, στο οποίο εξελίχθηκε πλήρως το 1940. Μεταξύ 1987-1989 ανεγέρθηκαν τα καινούργια κτίρια. Μέχρι και το κλείσιμό του, το 2005, υπήρξε ένα παγκοσμίου φήμης Δυτικό Αρμενικό οικοτροφείο, με μαθητές από ολόκληρο τον κόσμο.
- Με το κλείσιμο του Μελκονιάν, δημιουργήθηκε Γυμνάσιο στο χώρο του Ναρέκ Λευκωσίας.

Αρμενοκυπριακή εκπαίδευση (εκτός Λευκωσίας)

- Το πρώτο αρμενικό σχολείο στη Λάρνακα ιδρύθηκε από το Μητροπολίτη Αδάνων, Αρχ. Moushegh Seropian, το 1909 στο χώρο της εκκλησίας του Αγίου Στεφάνου.
- Το 1923 κτίστηκε νέο και μεγαλύτερο κτίριο, με την ονομασία Εθνικό Αρμενικό Σχολείο και με χρηματοδότηση από τη Φιλομορφωτική Ένωση Αδάνων. Ο δεύτερος όροφος του σχολείου προστέθηκε το 1926, μετά από δωρεά του Καραμπέτ Μελκονιάν.
- Το 1972 μετονομάστηκε σε Ναρέκ, όπως και τα σχολεία Λευκωσίας, Λεμεσού, Αμμοχώστου.
- Το σημερινό κτίριο κτίστηκε μεταξύ 1993-1995 και εγκαινιάστηκε το 1996.
- Στη Λεμεσό το πρώτο αρμενικό σχολείο λειτούργησε το 1928 στην οδό Ζήνας Κάνθερ, αρχικά ως νηπιαγωγείο.
- Με την ανέγερση της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου το 1939, τα μαθήματα πλέον διεξάγονταν μέσα στην εκκλησία, μέχρι που το 1951 κτίστηκε το Εθνικό Αρμενικό Σχολείο.
- Το 1954 το σχολείο επεκτάθηκε με τις εισφορές των ντόπιων.
- Το σημερινό κτίριο κτίστηκε μεταξύ 2006-2007 και εγκαινιάστηκε το 2008.
- Αρμενικά σχολεία επίσης λειτουργούσαν στον Αμίαντο (1928-1948) και την Αμμόχωστο (1927-1974), καθώς και μεταξύ 1897-1914 (*Αρμενομονάστηρο*), μεταξύ 1910-1922 (*Αττάλου*) και κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (*Αγρός, Αναφωτία, Λεύκαρα, Μαυροβούνι, Ορμηδία, Πεδουλάς, Περβόλια, Πρόδρομος* και *Σκουριάτσια*).
- Σήμερα τα Αρμενικά Σχολεία Ναρέκ έχουν περίπου 185 μαθητές: 45 στην Προδημοτική, 125 στο Δημοτικό και 15 στο Γυμνάσιο ή 125 στη Λευκωσία, 25 στη Λάρνακα και 35 στη Λεμεσό.

Ιστορική σύνοψη αρμενοκυπριακών σχολείων

- Μεταξύ 1870-1886 λειτουργούσε στη Λευκωσία το Εθνικό Αρμενικό Σχολείο (Հայ Ազգային Վարժարան). Το 1886 ανακαινίστηκε και μετονομάστηκε σε Αρρεναγωγείο Βαρτανάντζ (Վարդանանց Ազգային Վարժարան) και λειτούργησε μέχρι το 1921.
- Μεταξύ 1896-1899 λειτουργούσε στη Λάρνακα ένα μικρό αρμενικό εκπαιδευτήριο, υπό τη διεύθυνση της Προτεστάντισσας Susan Fluhart.
- Μεταξύ 1897-1904 λειτουργούσε στη Λευκωσία (και τα καλοκαίρια στο Αρμενομονάστηρο) το Εθνικό Εκπαιδευτήριο-Ορφανοτροφείο (Ազգային Կրթարան-Որհանոց) του Βαχάν Κιουρκτζιάν (Παγκουράν).
- Μεταξύ 1897-1914 λειτουργούσε στο Αρμενομονάστηρο ένα μικρό αρμενικό σχολείο για τα παιδιά των οικογενειών που διέμεναν γύρω από το μοναστήρι· τα τελευταία χρόνια δίδαξε ένας απόφοιτος του Εθνικού Εκπαιδευτηρίου-Ορφανοτροφείου.
- Μεταξύ 1900-1905 λειτουργούσε στη Λευκωσία ένα μικρό αρμενικό νηπιαγωγείο, με δασκάλες τις Ρακέλ και Ωσαννά Σαρκισιάν, κόρες του Ευαγγελικού πάστορα Χαρουτιούν Σαρκισιάν.
- Μεταξύ 1902-1921 λειτουργούσε στη Λευκωσία το ΠαρθENAγωγείο Σουσιανιάν (Հուշանանց Վարժարան).
- Μεταξύ 1909-1923 λειτούργησε στη Λάρνακα το Εθνικό Σχολείο Μουσεγιάν (Մուշեղյան Ազգային Վարժարան). Το 1923 ξανακτίστηκε και μετονομάστηκε σε Εθνικό Αρμενικό Σχολείο (Հայ Ազգային Վարժարան) και λειτούργησε μέχρι το 1972, όταν έλαβε την ονομασία Εθνικό Σχολείο Ναρέκ (Նարեկ Ազգային Վարժարան). Το 1991 μετονομάστηκε σε Αρμενικό Σχολείο Ναρέκ (Նարեկ Հայկալան Վարժարան), ονομασία που διατηρεί μέχρι σήμερα.
- Μεταξύ 1910-1922 λειτουργούσε στο μικρό αρμενικό οικισμό της Ατάλειας ή Αττάλου (νοτιοδυτικά της Χάρτζιας) ένα μικρό αρμενικό σχολείο· στα τελευταία του χρόνια δίδαξε ο Αρχιμανδρίτης Κρικός Μπαχλαβουνί, γνωστός και ως «Τοπάλ Βαρταμπέτ».
- Μεταξύ 1916-1918 λειτουργούσε ένα μικρό αρμενικό σχολείο υπό την Αμερικανική Ακαδημία Λάρνακας.
- Μεταξύ 1921-1923 λειτουργούσε στη Λάρνακα ένα μικρό αρμενικό σχολείο με δάσκαλο τον Αρμενοκαθολικό Αββά Jean Kouyoumdjian.
- Μεταξύ 1921-1938 λειτουργούσε στη Λευκωσία το Εθνικό Σχολείο Μελικιάν (Մելիքյան Ազգային Վարժարան). Το 1938 κτίστηκε το Εθνικό Σχολείο Ουζουιάν (Ուշույան Ազգային Վարժարան) και έτσι τα δύο σχολεία λειτούργησαν μέχρι το 1963 υπό την επωνυμία Εθνικό Σχολείο Μελικιάν-Ουζουιάν (Մելիքյան-Ուշույան Ազգային Վարժարան).

Ιστορική σύνοψη αρμενοκυπριακών σχολείων

- Μεταξύ 1922-1923 λειτουργούσαν στη Λάρνακα δικά τους σχολεία οι Χαρουτιούν Καλαϊτζιάν, Βερκί Απατζιάν και η Προτεστάντισσα Σατενίκ Ντερντεριάν.
- Μεταξύ 1923-1929 λειτουργούσε στη Λάρνακα ένα μικρό αρμενικό νηπιαγωγείο με δασκάλα τη Josephine Gulesserian υπό την αιγίδα της Μεταρρυθμισμένης Προεσβητριακής Αποστολής.
- Μεταξύ 1923-1936 λειτουργούσε στην Αμερικανική Ακαδημία Λάρνακας ένα 4τάξιο αρμενικό Δημοτικό Σχολείο.
- Μεταξύ 1926-2005 λειτουργούσε στη Λευκωσία το Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Μελκονιάν (Մելիքյան Կրթարան Հայաստանի) υπό την αιγίδα του με έδρα τη Νέα Υόρκη AGBU. Ξεκίνησε από ορφανοτροφείο (1926-1940) και εξελίχθηκε σε διεθνούς φήμης δευτεροβάθμια σχολή με οικοτροφείο (1934-2005).
- Μεταξύ 1927-1972 λειτουργούσε στην Αμμόχωστο το Εθνικό Αρμενικό Σχολείο (Հայ Ազգային Վարժարան). Το 1972 έλαβε την ονομασία Εθνικό Σχολείο Ναρέκ (Նարեկ Ազգային Վարժարան).
- Μεταξύ 1928-1939 και 1942-1948 λειτουργούσε στον Αμίαντο μικρό αρμενικό σχολείο με πρωτοβουλία της Tunnel Asbestos Co. και με δάσκαλο τον Καραμπέτ Τζαγκιάν.
- Μεταξύ 1928-1972 λειτουργούσε στη Λεμεσό το Εθνικό Αρμενικό Σχολείο (Հայ Ազգային Վարժարան). Το 1972 έλαβε την ονομασία Εθνικό Σχολείο Ναρέκ (Նարեկ Ազգային Վարժարան), ενώ το 1991 μετονομάστηκε σε Αρμενικό Σχολείο Ναρέκ (Նարեկ Հայկալան Վարժարան), ονομασία που διατηρεί μέχρι σήμερα.
- Μεταξύ 1938-1942 λειτουργούσε στον Πρόδρομο μικρό αρμενικό σχολείο, με δάσκαλο τον Καραμπέτ Τζαγκιάν.
- Μεταξύ 1939-1942 λειτουργούσε στη Μαυροβούνι μικρό αρμενικό σχολείο με πρωτοβουλία της Κυπριακής Μεταλλευτικής Εταιρείας, με δάσκαλο τον Καραμπέτ Τζαγκιάν.
- Μεταξύ 1941-1942, κατά την εκκένωση του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, μικρά αρμενικά σχολεία λειτουργούσαν στον Αγρό, την Αναφωτία, τα Λεύκαρα, την Ορμηδία, τα Περβόλια, τον Πρόδρομο, τη Σκουριάτσια και τον Πεδουλά - το μεγαλύτερο από τα προηγούμενα, που λειτουργούσε δίπλα από το Δημοτικό Σχολείο Πεδουλά, με δάσκαλο το Χαϊγκάζουν Χακοπιάν.
- Μεταξύ 1964-1972 λειτούργησε στη Λευκωσία το Εθνικό Αρμενικό Σχολείο (Հայ Ազգային Վարժարան). Το 1972 μεταστεγάστηκε στο σημερινό του κτίριο και έλαβε την ονομασία Εθνικό Σχολείο Ναρέκ (Նարեկ Ազգային Վարժարան). Μετονομάστηκε σε Αρμενικό Σχολείο Ναρέκ (Նարեկ Հայկալան Վարժարան) το 1991, ονομασία που διατηρεί μέχρι σήμερα.

Διεύθυνση Αρμενικών Σχολείων Κύπρου

Διευθυντές Αρμενικών Δημοτικών Σχολείων

Αρχ. Πετρός Σαρατζιάν	1921-1933 (παγκύπρια)
Σετράκ Γκεπελιάν	1933-1949 (Λευκωσία)
Χαϊγκαζούν Χακοπιάν	1933-1937 (Λάρνακα)
Ασαντούρ Μαγκαριάν	1937-1945 (Λάρνακα)
Σαρκίς Αβεντισιάν	1945-1961 (Λάρνακα)
Καρμπίς Γεσσαγιάν	1949-1961 (Λευκωσία)
Καρμπίς Γεσσαγιάν	1961-1964 (παγκύπρια)
Χαρουτιούν Εσεγκιουλιάν	1964-1972 (παγκύπρια)
Χαρουτιούν Μανουκιάν	1972-1973 (παγκύπρια)
Σαρκίς Αβεντισιάν	1973-1975 (παγκύπρια)
Βαρτάν Ταστζιάν	1975-2001 (παγκύπρια)
Αρτίν Αϊβαζιάν	2001-2009 (παγκύπρια)
Βέρα Ταχμαζιάν	2009-σήμερα (παγκύπρια)

α) δεν υπάρχουν πλήρη στοιχεία για την εποχή πριν το 1921, β) πριν από το 1961, ο Διευθυντής της Λευκωσίας ήταν επίσης Διευθυντής για στη Λεμεσό και για την Αμμόχωστο.

Διευθυντές Εκπαιδευτικού Ινστιτούτου Μελκονιάν

Αρχ. Ζαβέν ντερ Γεγιαγιάν	1926-1927
Κρικόρ Γκιρακοσιάν	1927-1936
Δρ. Χακόμπ Τοπτζιάν	1936-1945
Τανιέλ Βοσκιάν	1945-1956
Πιουζάντ Γεγιαγιάν	1956-1959
Χαρουτιούν Αϊβαζιάν	1959-1960
Δρ. Χατσέρ Καλουσιάν	1960-1964
Ασαντούρ Μπετιάν	1964-1976
Σόσι Μπογιατζιάν-Μπετικιάν	1976-1985
Δρ. Ακαμπί Νασιμπιάν-Εκμεκτζιάν	1985-1988
Αρτίν Αϊβαζιάν	1988-1990
Δρ. Βαχέ Κιταουσιάν	1990-1992
Αντρανίκ Νατακεσιάν	1992-1993
Χακόμπ Κασπαριάν	1993-1996
Άνι Λασιτιάν-Μαγκαριάν	1996-2005

Από το 1961 και εντεύθεν, όλα τα δημόσια Αρμενικά Σχολεία τελούν υπό ενιαία διεύθυνση, με έναν υπεύθυνο δάσκαλο (*senior teacher*) στη Λάρνακα και στη Λεμεσό. Την επίβλεψη τους έχει η *Σχολική Εφορεία Αρμενικών Σχολείων*. Αρχικά, τα μέλη της διορίζονταν από την Αρμενική Εθναρχία Κύπρου, μέχρι που με βάση τον **Αποικιακό Νόμο XXIV/1920** διορίζονταν από τον Ύπατο Αρμοστή/Κυβερνήτη. Η Σχολική Εφορεία παρέμεινε 5μελής καθ' όλη την Αγγλοκρατία. Το 1960 έγινε 7μελής και διοριζόταν αρχικά από την Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση (1960-1965), ενώ στη συνέχεια από το Υπουργικό Συμβούλιο, ύστερα από εισήγηση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, ο οποίος διαβουλεύεται με τον Εκπρόσωπο [**Νόμος 103(Ι)/1999**]: μεταξύ 1967-1999 ήταν 9μελής, ενώ σήμερα είναι 11μελής και με 5ετή θητεία. Η Σχολική Εφορεία του Μελκονιάν ήταν, συνήθως, 9μελής και διοριζόταν από το Κεντρικό Συμβούλιο του AGBU, χωρίς καθορισμένη διάρκεια θητείας.

Ενημέρωση

- Μέσα μαζικής ενημέρωσης:
 - Εφημερίδα Αρτσάκνκ - μηνιαία (1981/1995)
 - Εφημερίδα Αζάτ Τσάιν - μηνιαία (2003)
 - Ενημερωτικό Δελτίο Κεγάρτ - μηνιαίο (1997)
 - Ενημερωτικό Δελτίο Λραντού - τριμηνιαίο (2006)
 - Ε-μαγαζίνο gibrayahayer.com - εβδομαδιαίο (1999)
 - Ε-μαγαζίνο Αζάτ Χόσκ - μηνιαίο (2011)
 - Ραδιοφωνικό πρόγραμμα ΠΙΚ - καθημερινά (1953)

GIBRAHAYER

facebook

- Ιστοσελίδες:
 - Επίσημη ιστοσελίδα: www.cyprusarmenians.com
 - Υπό κατασκευή: www.armenianchurch.org.cy
 - www.artsakank.com.cy
 - www.gibrayahayer.com
 - www.azadkhosk.com
 - www.anc.com.cy
 - www.hayem.org
 - www.armenianculturalcentre.org
 - www.kalaydjianfoundation.org
 - www.arevbf.org
 - www.araratfutsal.com
 - www.homenmencyprus.org
 - www.sourpstepanos.com
 - www.thepharosartsfoundation.org

Εκδόσεις για την κοινότητα

1903 1929 1936 1937 1955

1957 1965 1966 1967 1971

Εκδόσεις για την κοινότητα

1972 1977 1981 1986 1986

1987 1987 1991 1996 1996

Εκδόσεις για την κοινότητα

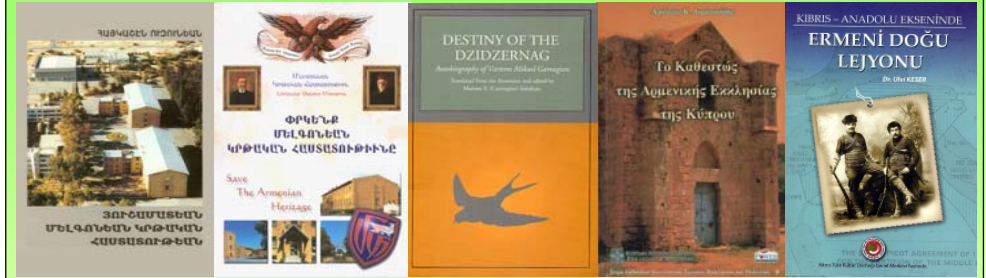

1997 1998 2000 2000 2001

2001 2002 2002 2003 2004

Εκδόσεις για την κοινότητα

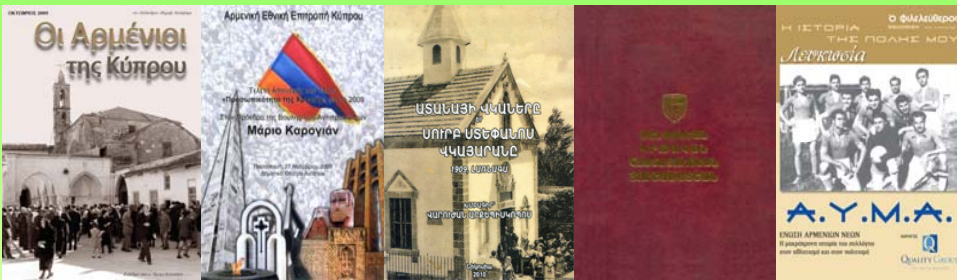

2004 2005 2005 2006 2007

2008 2009 2009 2009 2009

Εκδόσεις για την κοινότητα

2009 2009 2010 2010 2010

2010 2010 2011 2011 2011

Κείμενα για την κοινότητα

Κατά καιρούς έχουν δημοσιευθεί δεκάδες κείμενα για πτυχές της ιστορίας κοινότητας, ιδιαίτερα για το Μελκονιάν, από τους Δρ. Ρουπέν Τακβοριάν, Νουμπάρ Μαζουτιάν, Ζαβέν Μαζουτιάν, Κεβόρκ Κ. Κεσισιάν, Μαρή Μπογοσιάν, Ασγκίγ Ταβιτιάν, Αρτίν Ανμαχοוני, Χαίγκασέν Ουσουγιάν, Σόσι Μπετικιάν, Δρ. Ακαμπί Νασιμιτιάν-Εκμεκτιάν, Γεράν Κοιουμουτζιάν, Αζνίβ Μπαλατουνί, Αμάντα Αγκασινωίτου, Susan P. Pattie, Κάισρα Μαυράτσα και Αχιλλέα Κ. Αμιλιανίδη. Σωρεία άρθρων έγραψε και ο Αλέξανδρος-Μιχαήλ Χατζηλύρας (tyros.com.cy: 2001· *Εθνική Φρουρά και Ιστορία*: 2006· gibrahayer.com: 2008-2011· *Αρτσακάν*: 2009-2011· hayk.net, *Νεολογία*: 2009· armeniancommunity.gr, *Ζώδια*, *Θάρρος*, *Πολίτης*, *Τα Λαϊκά*, *Φοιτητική*: 2010· *Αρμενικά*: 2009 & 2011, *Καθημερινή*, *Πρωτεύουσα*, *Φιλελεύθερος*: 2010-2011, *Αλήθεια*, *Μάχη*, *Σημερινή*, *Χαραυγή*: 2010-2012, *Ενατενίσσις*: 2011). Μικρά άρθρα υπάρχουν στα *The island of Cyprus* (Levon & Haigaz Mangolian: 1947), *Cyprus Legend and Beauty* (Nicolas Savva: 1977), *Κυπριακή Ιστορία* (Κώστας Γραικός: 1980 κτλ), *Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια* (Άντρος Παυλίδης, 1984-1996 & 2011-2012), *Ιστορία της Κύπρου: Μεσαιωνική-Νεότερη* (Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων: 1992 κτλ), *Σύγχρονη Γεωγραφία της Κύπρου* (ΣΕΛΑΑΣ: 1997-2000) και *Women and Change in Cyprus* (Μαρία Χατζιρανίου: 2010). Τα πιο κάτω περιεκτικά κείμενα αποτελούν πολύτιμη πηγή πληροφοριών:

- **Cons, Emma**: *Armenian Exiles in Cyprus* [Contemporary Review, No. 70, p. 888-895]. London: 1896.
- **Geddes, Mr and Mrs Patrick**: *Cyprus And Its Power to Help the East [Report of the International Conference on Armenian Aid, p. 2-15]*, London: 1897.
- **Ալμωρμαζιάν, Արշαլύ**: *Կիպրոս Կղզին, իր անցյալն ու ներկայն* [Թղթիկի Անճունի Սարտցիցը, 21րդ Տարի (1926), էջ. 192-239], Փարիզ: 1927.
- **Ղեղեղյան, Կարո**: *Պատմություն Կիպրոսի եւ Կիպրահայ Գաղութը* [Ամենուն Տարեգիրքը, Ը Տարի (1960), էջ. 333-426], Պէրոյք: 1961.
- **Devletian, Sempad**: *The status of and matters affecting the Armenian "religious group"* (αδηρոսεւտο, 1961)
- **Sanjian, Avedis K.**: «The Diocese of Cyprus» [*The Armenian Communities in Syria under Ottoman Dominion*, p. 160-167], Harvard: 1965.
- **Kyrris, Costas P.**: *Military Colonies in Cyprus in the Byzantine Period, their Character, Purpose and Extent* [Byzantinoslavica, No. XXXI (1970), p. 158-181], Prague: 1970.
- **Tornaritis, Criton G.**: *The legal position of the Armenian religious group* (1961) [Constitutional and legal problems of the Republic of Cyprus, p. 83-90], Nicosia: 1972.
- **Maxoudian, Noubar**: *A brief history of the Armenians in Cyprus* (1936) [Armenian Review, Vol. XXVII, No. 4 (Winter 1974) p. 398-416], Watertown, Massachusetts: 1974.

Κείμενα για την κοινότητα

- **Tashdjian, Vartan:** *The Armenian community of Cyprus* (αδημοσίευτο, 1978, 1987 και 2001) / *The Armenians and the Armenian community of Cyprus* (αδημοσίευτο, 2009).
- **Παπαφιλίππου, Λουκής:** «Συνταγματικά προβλήματα από την εκπροσώπηση των θρησκευτικών ομάδων των Αρμενίων, Λατίνων και Μαρωνιτών στη Βουλή των Αντιπροσώπων» [*Κυπριακό Νομικό Βήμα*, No. 4, σ. 626-638], Λευκωσία: 1991
- **Pattie, Susan:** *Armenian Diaspora Life in Cyprus* [Armenian Review, Vol. XLIV, No. 1 (Spring 1991) p. 37-57], Watertown, Massachusetts: 1991.
- **Dédéyan, Gérard:** *Les Arméniens à Chypre de la fin du XIe au début du XIIIe siècle* [Les Lusignans et L'Outre-Mer, Actes du Colloque (1993), p. 122-131], Poitiers: Université de Poitiers: 1994.
- **Mavratsas, Caesar V.:** *The Armenians of Cyprus: A Study in Ethnic Identity and Institutions* [Travaux de la Maison de l' Orient Méditerranéen No. 25 (1994), p. 103-109], Lyon: 1996 / *Armenian Identity and Greek Nationalism in Cyprus* [Travaux de la Maison de l' Orient Méditerranéen No. 31 (1997), p. 197-205], Lyon: 2000 / *The Armenians and the Maronites of Cyprus: Comparative Considerations Considering Ethnic Assimilation* [Travaux de la Maison de l' Orient Méditerranéen No. 37 (2001), p. 205-210], Lyon: 2003.
- **Coureas, Nicholas:** *Lusignan Cyprus and Lesser Armenia (1195-1375)* [Επετηρίς Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών Κύπρου, Vol. XXI, p. 35-66], Nicosia: 1995 / *Non-Chalcedonian Christians on Latin Cyprus* [Dei gesta per Francos: Crusade Studies in Honour of Jean Richard, p. 349-360], Surrey: 2001 / *Between the Latins and Native Tradition: The Armenians in Lusignan Cyprus, 1191-1473* [L' Eglise arménienne entre Grecs et Latins: fin XIe - milieu XVe siècle, p. 205-214], Montpellier: 2009.
- **Ghazarian, Jacob G.:** «Cyprus: a stepping stone» [*The Armenian Kingdom in Cilicia during the Crusades: The integration of Cilician Armenians with the Latins, 1080-1393*, p. 131-154]. London: Routledge, 2000.
- **Grivaud, Gilles:** *Les minorités orientales à Chypre (Époques médiévale et moderne)* [Travaux de la Maison de l' Orient Méditerranéen No. 31 (1997), p. 43-70], Lyon: 2000.
- **Erdoğru, Akif:** *Kıbrıs Ermenileri Üzerine Notlar (1580-1640)* [Tarih İncelemeleri Dergisi, Vol. XVII, No. 1 (Temmuz 2002), p. 1-12], Izmir: 2002.
- **Keshishian, Kevoork:** *The Armenian community of Cyprus: 6th century AD to present day* (1995) [ed. Ruth Keshishian; Cyprus Today, Vol. XL, No 1 (Jan.-April 2002) p. 22-40], Nicosia: 2002.
- **Ασιζιάν, Δρ. Αντράνικ:** *Η Αρμενική κοινότητα της Κύπρου τον 20ο αιώνα* (αδημοσίευτο, 2000 και 2002).
- **Ζεϊτούνσιάν, Κεβόρκ:** *Ιστορική πορεία της Αρμενικής κοινότητας στην Κύπρο* (αδημοσίευτο, 2000 και 2005).
- **Eskidjian, Anahid:** *The Armenians in Cyprus* (αδημοσίευτο, 2003).
- **Papastathis, Charalambos K.:** «Le statut légal des religions dans la République de Chypre» [L'année canonique, No. 43, p. 267-286], Paris: 2003.

Κείμενα για την κοινότητα

- **Emilianides, Achilles:** «State and Church in Cyprus» [*State and Church in the European Union*, p. 231-252], Baden: 2005 / «Religion and the State in Dialogue: Cyprus» [*Religion and Law in Dialogue: Covenantal and Non-Covenantal Cooperation Between State and Religion in Europe*, p. 19-31]. Leuven: 2006 / «Il finanziamento delle cinque religioni: il caso cipriota» [Quaderni di diritto e politica ecclesiastica, No. 1 (Aprile 2006), p. 107-124], Bologna: 2006.
- **Αιμιλιανίδης, Αχιλλεύς:** «Γνωμάτευση: Ποιοι Θεωρούνται ως Μέλη Θρησκευτικών Ομάδων σύμφωνα με το Κυπριακό Σύνταγμα», [Λυσίας (2006), σελ. 26-31], Λευκωσία: 2006.
- **Kasbarian, Sossie:** *Rooted and Routed: The contemporary Armenian Diaspora in Cyprus and Lebanon* (Ph.D., University of London, School of Oriental and African studies, 2006).
- **Demiryürek, Dr. Mehmet:** *Ermeni Oyları ve Kıbrıs (1888-1912)* [Ermeni Araştırmaları, No. 20-21 (Kış 2005 - İlkbahar 2006), p. 115-136], Ankara: 2006.
- **Keser, Dr. Ulvi:** *Social Life in Cyprus and Turko-Armenian Relations και Turkish-Armenian Social Life and Relations in Cyprus* (αδημοσίευτα, 2006).
- **Özku, Dr. Ali Efdal:** *Social and Economic Life of Cypriot Armenians in the 18th Century* (αδημοσίευτο, 2006).
- **Faustmann, Hubert:** *Ethnic and religious minorities during the transitional period 1959-1960. The struggle for recognition and political rights.* (αδημοσίευτο, 2008).
- **Μαδέλλας, Δρ. Αντώνης Α.:** *Διεργασίες διαμόρφωσης του κυπριακού συνταγματικού πλαισίου του 1960 προστασίας των μικρότερων θρησκευτικών ομάδων: προσπάθεια ιστορικής ανασκόπησης μέσω ανέκδοτων πηγών* (αδημοσίευτο, 2010).
- **Ραμαζιάν, Σαμβέλ:** *Αρμενική Κιλικία και Κύπρος. Αρμενο-κυπριακές στρατιωτικές σχέσεις* [Ιστορία των αρμενο-ελληνικών στρατιωτικών σχέσεων και συνεργασίας/ζω-ζηνικών και αμυνικών σχέσεων μεταξύ των χωρών, σελ. 126-133], Αθήνα: 2010.
- **Varnava, Andrekos:** *The State of Cypriot Minorities: Cultural Diversity, Internal-Exclusion and the Cyprus 'Problem'* [The Cyprus Review, Vol. 22, No. 2 (Fall 2010), p. 205-218], Nicosia: 2010.
- **Χατζηλύρας, Αλέξανδρος-Μιχαήλ:** *The Armenians of Cyprus* (αδημοσίευτο, 2010 και 2011) / *Η αρμενοκυπριακή κοινότητα* [Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας, τόμος 3ος (1980-1989), σελ. 182-201] (Λευκωσία, 2011) / *Η διαχρονική παρουσία της αρμενοκυπριακής κοινότητας* [Ενατενίσεις, No. 14 (Μάιος-Αύγουστος 2011), σελ. 141-149] (Λευκωσία, 2011).

Βιογραφίες Αρμενοκυπρίων

1937

1983

1987

1999

1999

2000

2000

2004

2004

2005

Βιογραφίες Αρμενοκυπρίων

2005

2006

2007

2008

2009

2009

2010

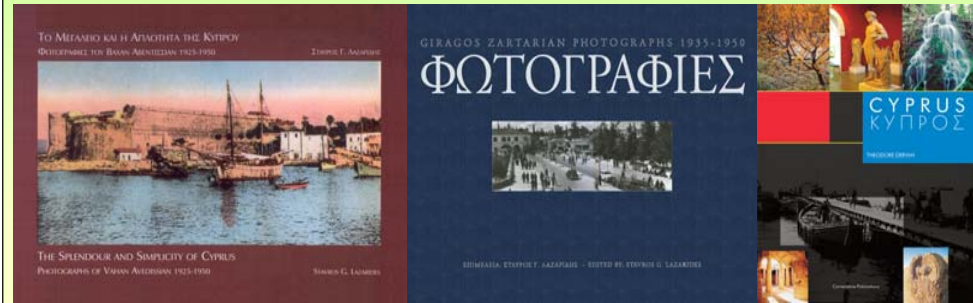
Λευκώματα Αρμενοκυπρίων φωτογράφων

1987

1996

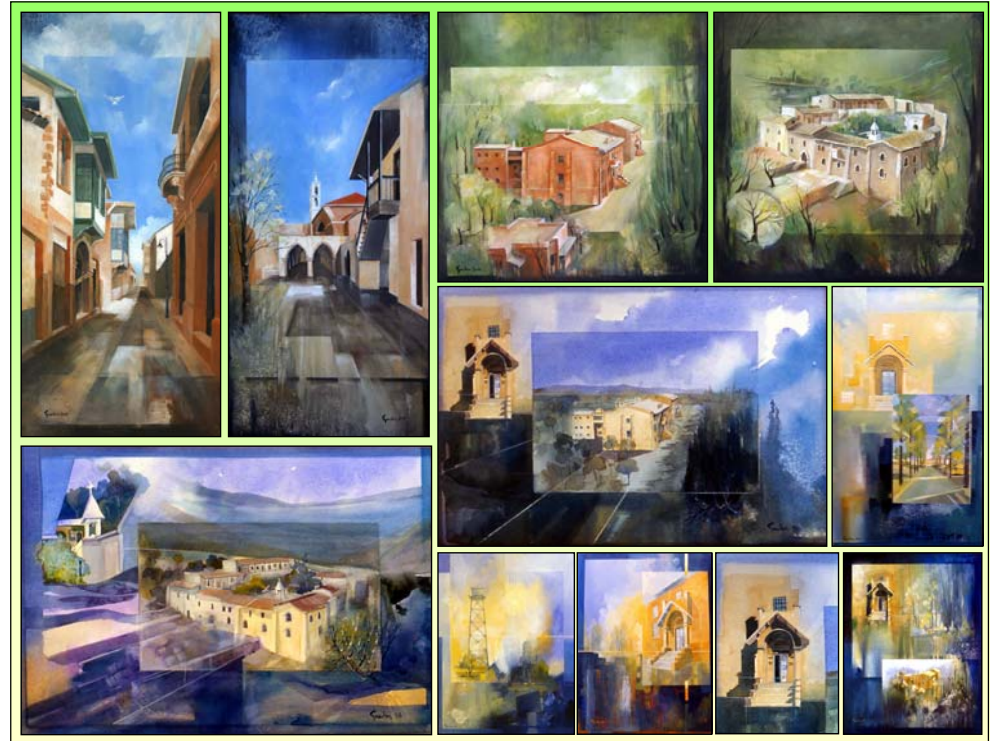
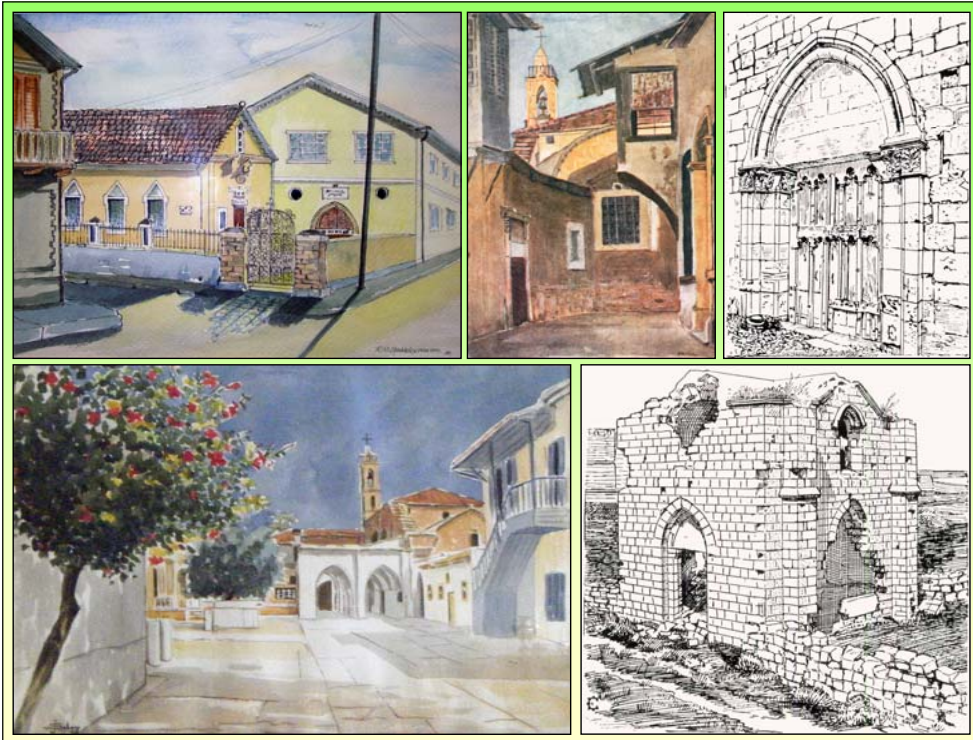
1999

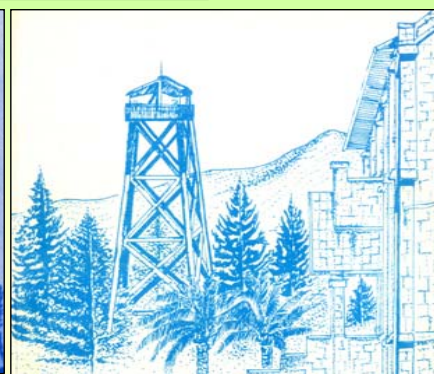
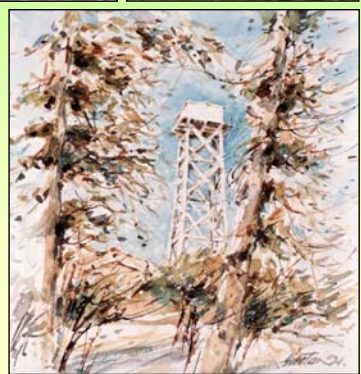
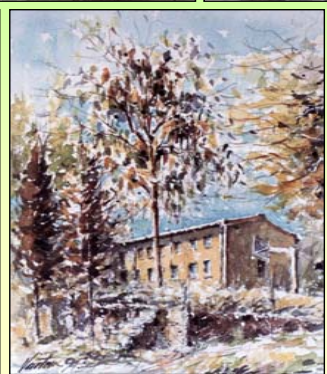
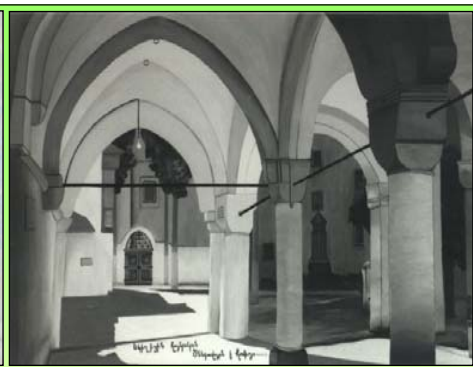
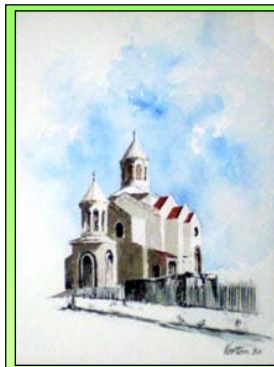
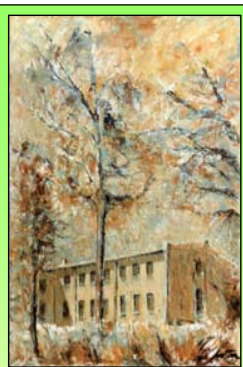
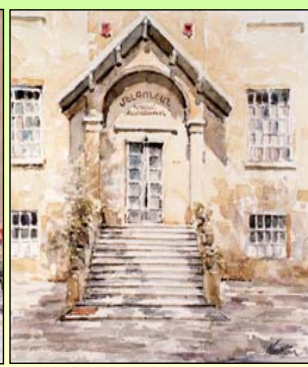
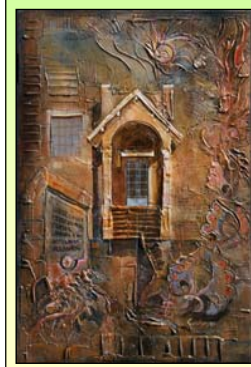
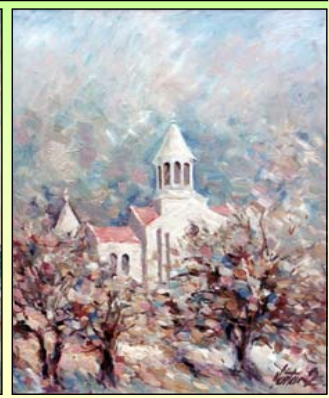

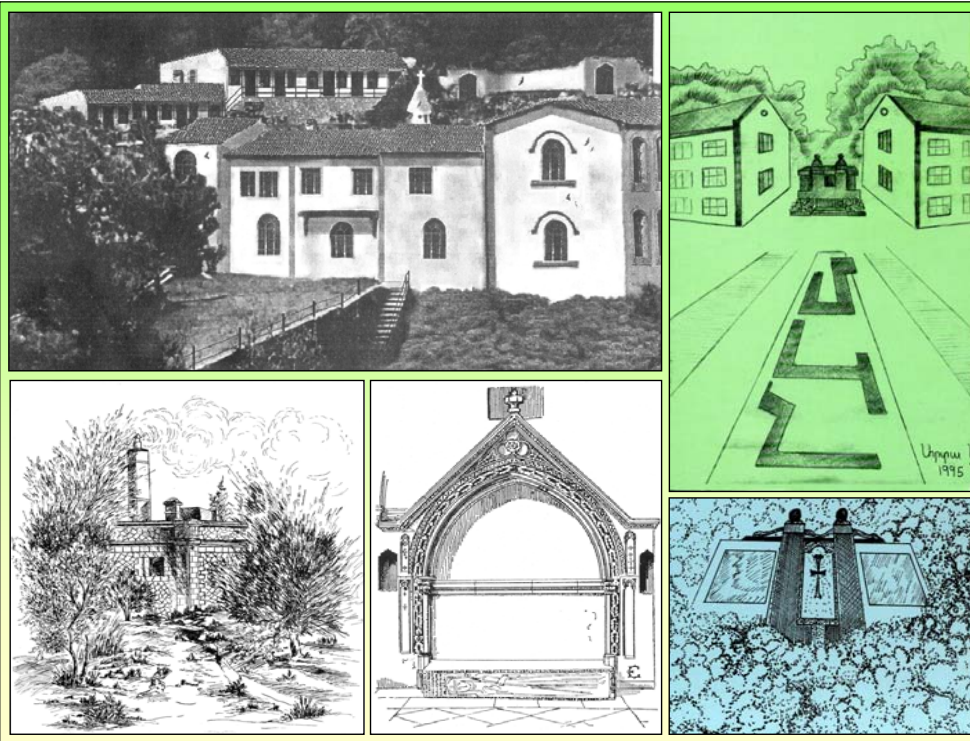
2005

2007

2007

**Αφιερώνεται στους πάνω από 1.500.000 μάρτυρες της
Αρμενικής Γενοκτονίας και στον πολυδοκιμασμένο
αρμένικο λαό, που παρά τα βάσανα τα οποία υπέστη,
βρήκε τη δύναμη να επιβιώσει και να ευημερήσει...**

ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
YIL KIBRIS CUMHURİYETİ
50 ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

**Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας
Հատ շնորհակալ եմ ուշադրութեան հաւատար**

katoomba@cytanet.com.cy